

מוצ"ש	הרה"נ	ניו יורק
5:45	4:17	מונטריאל
5:26	3:58	לונדון
5:06	3:38	מנצ'סטר
5:04	3:36	אנטוורפן
5:49	4:18	ציריך
5:50	4:19	ז'נבה
5:16	3:48	מלבורן
9:54	8:23	

דברי תורה לפרשת השבוע

הקדמה דצדיקא אהרונה חיים סיפור עץ הפרשה אמרי קודש בעלזא פנינים יקרים

לעשו היה רמז לחבלי משיח, וחזרת יעקב מלבן ועשיו לבית אבותיו, הוא רמז על ביאת משיח צדקינו וכסבור יעקב כי גם יטעימנו הש"י מה שיהי באחרית הימים, מעין ימות המשיח, וזה שביקש יעקב לישב בשלוה, אבל באמת עד עתה היה החלום הנבואי ומעתה התחיל הפתרון, והיינו שקפץ עליו התחלת הגלות במצרים שהוא רוגזו של יוסף שעל האחרית די מה שמתוקן להם לעתיד לבוא ולא לבקש לראות בחיים.

וישב יעקב וגו' (לז, א)

ובפירש"י: "ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים לישב בשלוה, אומר הקב"ה: לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה." החילוק בין 'שלוה' לשלוה' הוא, כי בחינת 'שלוה' מורה על השלימות ומעולה ביותר בכל העינים, כמו שכתב רש"י ז"ל על "ויבא יעקב שלם" (לעיל לג, יח) שלם בגופו, שלם בממונו ושלם בתורתו. ובחינת שלוה מורה על הצמצום, כדכתיב (משלי יז, א): "טוב פת חרבה ושלוה בה". והנה כי כן, "ביקש יעקב לישב בשלוה", בצמצום כדי חיותו, וכמו שאמר: "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש" (לעיל כת, כ), אבל הקב"ה, מחמת חביבות הצדיקים רוצה להשפיע להם כל טוב גם בעולם הזה, ואומר: "לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא", לא בלשון תימה אלא בניחותא כלומר, שלא די לצדיקים התענוג בעולם הבא, כי הם צריכים לתענוג גם בעולם הזה, שהרי בשבילם נברא העולם (עי' ברכות ו, יז), אלא המה הצדיקים מבקשים לישב בשלוה להסתפק במועט, ו"צדיק אוכל לשובע נפשו" (משלי יג, כה). על כן קפץ עליו רוגזו של יוסף, והיה זה הסיבה שירד למצרים, ועיקר החיות והתענוג שלו בעוה"ז מכל חייו היה באותן שבע עשרה שנה, כמובא בספח"ק.

(הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ז"ע)
שמעו נא החלום הזה וגו'. (לז, ו) "נא" לשון תיכף. והכונה על פי מה שכתב בזוהר הקדוש (וישב) שגם חלום שלא נפתר תיכף על ידי אוהביו, מכל מקום הוא מתקיים. רק שאם לא נפתר

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. (לז, א)

בהקדים לפרש הפסוק שאמר דוד המע"ה אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי כו' דלכאורה אינו מובן מלת ירדפוני שלשון רדיפה שייך במי שבורח ורודפים אותו. אך הענין הוא דהנה יש בני אדם שמעשיהם מקולקלים רק מחמת שיש בהם איזה מדה טובה מצד הטבע דהיינו שהוא לב טוב גומל חסד ועושה טובה עם בני אדם זה מועיל להם שחוזרים למוטב. וזהו שאמר דוד אך הוא לשון מיעוט ר"ל המעט הטוב והחסד שבי זה ירדפוני כל ימי חיי ושבתי כו' שאשב בבית ד' לאורך ימים. וזהו וישב וכו' דאדם העובד ה' תמיד נופל בו לשון ישיבה שנתיישב בעבודת הבורא ית"ש וה' עמו ע"ד שמצינו באברהם אבינו ע"ה ביקש לעמוד אמר לו הקב"ה שב ואתה סימן לבניך שאני עתיד לעמוד בעדת הדיינים והם יושבים ונמצא מצינו ישיבה במקום שהי"ת שוכן שם בעדת קדושים העוסקים במצוה. ואמר הכתוב דאדם גם ע"י מדה אחת שבו דהיינו שיהי שפל בערכו כדבר הנדש בעקב. ולזה רמז יעקב לשון עקב שמחזיק עצמו לשפל גם ע"י זכה שיהי לו ישיבה בעבודת הבורא ויעשה טוב בעיני ה' כנ"ל, וזהו וישב יעקב ר"ל ע"י מדת עקב היא ענווה ושפלות יזכה לישיבה כנ"ל ואמר הכתוב בארץ מגורי אביו

בארץ כנען פי' אפילו אם הוא כבר מורגל במעשים מקולקלים ע"י הרגל שראה אצל אביו וזהו מגורי אביו שאביו היה מתנהג במעשים מקולקלים ולזה רמז ארץ כנען וכאשר ראה כן עשה גם הוא כאביו, אעפ"כ ע"י מדת ענווה ושפלות שיחזיק עצמו יזכה לשוב לה'. אלה תולדות יעקב יוסף פי' אלו הן התולדות של זה האיש שהוא שפל בערכו. יוסף ר"ל שבכל יום ויום יוסיף הנהגות ישרות ומדות טובות ומצות ושלמות. (נועם אלימלך)

וישב יעקב (לז, א)

כתב רש"י ר"פ וישב ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, הנה כתב הרמב"ן פרשת לך לך [יב, ו] ע"פ המדרש, כי כל מעשי אבות היה סימן לבנים גלות אברהם למצרים היה רמז לגלות יעקב במצרים, ויציאתו בכבוד וברכוש, הי' סימן על "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" גלות יעקב מפני עשו היה רמז לגלותינו ע"י הרומיים, ופגישת יעקב

ברכת מזל טוב
להרה"ג
ר' יצחק יואל זאב הלוי שליט"א
לרגל ארוסי בתו הכלה החשובה תח"י
עב"ג הבה"ח המופלג בתוי"ש חיים נ"ו
בן הגאון ר' מנחם צבי טווערסקי שליט"א
ראש ישיבת "תורת חיים"
יה"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה
דורות ישרים מבורכים ותרוו מהם
ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא
לאוריושט"א

**לעילוי נשמת הרב החסיד ר' דוד יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל
נלב"ע כ"א כסלו תשכ"ב
הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו**

תיכף, משתהה הוא מלהתקיים והוא בא בהיסח הדעת לזמן רחוק. מה שאין כן כשנפתר בפה אוהביו, הוא הולך ונגרר אחר הפה להתקיים תיכף. וזהו שאמר "שמעו נא", כי היה מחזיקם בגדר אוהביו בלב, כמו שכתוב (משלי כה, כג) "מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון", וכיון שהוא הוכיחם לשם שמים, גם שהיה נראה אז כאילו אינם מקבלים דבריו באהבה, היה דן אותם לכף זכות, שהם מראים כן לפניו, לפנים בעלמא, כדי שלא יכנס בו גדר גאוה שיש לו זכות הרבים, ובלבם נכנסו דבריו וכו'. ולזה סיפר לפניו החלומות כמו שנכון לספר חלומות לפני דרומי ליה וכו'. ולזה אמר הכתוב "שמעו נא" תיכף "החלום", כי יש על ידי זה תועלת עצום וכו' שעל ידי זה הוא מתקיים תיכף.

והנה אנחנו מאלמים. (לז, ז)

הנה מדת השתיקה נקראת אלמות כמ"ש רז"ל [חולין פט ע"א] האמנם אלם צדק תדברון [תהלים נח, ב] מה אומנותו [תקנתו] של אדם בעולם ישים עצמו כאלם, והנה מדת השתיקה היה אצל השבטים עד להפליא שראו אביהם בוכה כ"ב שנים ולא גילו מענין יוסף אבל יותר תימא על יוסף אחרי היותו מושל במצרים שלא הודיע לאביו כמו שהאריך הרמב"ן בענין זה פ' מקץ [מב ט]. וז"ש אנחנו אני ואתם מאלמים אלמים עושים עצמינו כאלם אבל תסבינה אלמותיכם שתיקתכם ותשתחווין לאלמתי כי שתיקתכם יכולה להיות מאימתו של אבא, אבל שתיקתי יפלא.

(ליקוטי חבר בן חיים תקע"ח-כ"ז כסליו תרנ"ה)

ויסיפו עוד שנה אותו על חלומותיו ועל דבריו. (לז, ח)

ועל דבריו, על דבתם רעה שהיה מביא לאביהם. (רש"י) לכאורה צ"ב מדוע אחר החלומות הוסיפו לשנוא אותו על הדיבה? ונראה דנתבאר ברש"י לעיל (לז, ב) דדיבתם רעה שהיו אוכלים אבר מן החי, ונראה דהאחים שאכלו אבר מן החי סברו כר"מ בחולין (קב, א) דאין בן נח מוזהר על אבר מן החי מחיים והם אכלו אבר מן החי מחיים, אבל יוסף סבר כרבנן הסוברים דאמה"ח נאסר אפילו מחיים. והנה איתא ביומא (כו, א) 'אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר, ומבואר דאין הלכה אלא כמאן דאתי משבט לוי או יששכר, והקשה המהרש"א מדוד המלך דאיתא בגמרא 'וה' עמו' שהלכה כמותו בכל מקום, ותיירך דשאני דוד שהיה מלך, ומלך הלכה כמותו אף שאינו משבט לוי או יששכר, ומבואר דמלך אף משאר שבטים הלכה כמותו, וזהו שאמר הכתוב 'ויסיפו עוד שנוא אותו על חלומותיו' והיינו חלומותיו שחלם שהוא מלך ומכח זה סבר שהלכה כמותו ואמה"ח נאסר אפילו מחיים, ולכן הביא דיבתם רעה אל אביהם שאוכלים אמה"ח מחיים, אבל אם לא היה חושב שהוא מלך לא היה מביא דיבתם רעה אל אביהם דשמא אין הלכה כמותו אלא כאחיו הסוברים דהותר אמה"ח מחיים.

(מעשה רוקח)

המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו וגו'. (לז, ח)

הנה קשה, למה שינה הכתוב לשונו, המלך וגו' אם משול וגו', דהיה לו לומר בשניהן לשון אחד, דהיינו המלך וגו' המשול וגו', או שיאמר בשניהם אם מלך וגו' אם משול וגו'. ועוד קשה אומרו ויסיפו עוד שנוא אותו וגו', מהו הכוונה בתיבת "עוד". והתירוץ בזה הוא, דהנה השבטי י' ידעו בטוב כי הצדיק יוסף יהיה מלך, דכל מאן דנטיר ברית זכה למלכות (תקו"ז) כנ"ל. אולם מדבריו שהיה מספר החלום - והנה קמה וגו', וגם אחר אשר דרש את פתרון החלום, שקלו בפלס מאזני שכלם, כי ידרוש ג"כ להיות גם שוטר ומושל עליהם, זולת הממלכה. וזהו מה שאמרו אליו "המלך תמלך עלינו". רצה לומר הנה זאת ברור לנו כי תמלך עלינו, כי גם זולת סיפורך החלום ידענו מזה. אך שאלתינו אליך הוא "אם משול תמשול בנו", רצה לומר האם רצונך להעמיס עלינו גם הממשלה, כי זה ניכר לנו מעקמת שפתיך כי כל מגמתך להיות שוטר עלינו. ולזה ויסיפו עוד שנוא אותו על חלומותיו ועל "דבריו", כי מדרישתו את פתרון החלום, הבינו כי הוא דורש הממשלה עליהם, ועל כן למען יתקיים הדבר, פתר החלום ודרש הפתרון כי כל החלומות הולכין אחר הפה (ברכות נה). אמנם הממלכה ידוע גם בלי סיפור החלום, וכנ"ל.

(הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנוב ז"ע)

ויקנאו בו אחיו. (לז, יא) בחלום הראשון נאמר שנהא, ובחלום השני נאמר

קנאה, והענין, דבחלום הא' נאמר לו שיהי גדול מאחיו בעושר והצלחת עוה"ז, ואחיו יהיו נצרכים אליו ללחם ופרנסה, וע"כ הראו לו החלום בתבואה, שהיו מאלמים אלומים, דזה מורה על פרנסה וזמנות, אבל בחלום השני הראו לו יתרונו עליהם בענייני רוחניות, וכמו שאמר "והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי", וכוכבים מרמזו על סדר הנהגת העולם ע"י י"ב מזלות, והצדיק הוא יסוד העולם. והנה מעלות הגשמיות, אינן מעלות נוספות בעצם האדם, כי לא ניתוסף על ידם שום מעלה אל העשיר יותר מהעני, ואינם אלא מעלה טכנית, וכבר ידוע מאמר העולם שהעני אומר על העשיר, שכיסי מתבייש מכיסו, וכדומה, אבל האדם עצמו שוים. זה בגשמיות, אולם ברוחניות מעלות התורה והעבודה, כל הגדול מחברו ניתוסף לו מעלה בעצמותו, והצדיק יותר נעשה בעצם בחינה אחרת מזולתו. ע"כ בחלום הראשון אמר. "תסובינה אלומתיכם ותשתחווינה לאלומתי", לא אמר שהם משתחווים לו, דבזה לא ניתוסף לו מעלה, רק האלומות משתווים לאלומתו, אבל בחלום השני המורה על יתרונו ברוחניות, שם אמר "ואחד עשר כוכבים משתחווים לי" לו בעצמו שהוא במעלה יתירה מהם. ע"כ בחלום הראשון לא נאמר בו קנאה כלל, כי הם לא רצו למלוך אחד על חברו, וצדיקים כמותם לא יקנאו בהצלחות עוה"ז, רק שנאו אותו על שחושב שהם יצטרכו למזון על ידו, אבל בחלום השני המורה על יתרונו ברוחניות, לא נאמר בו שנהא, כי לא שייך בזה שנהא, רק קנאה שייך כאן, והיא קנאה המותרת כפי שנאמר: (משלי כג, יז) "אל יקנא לך בחטאים כי אם ביראת ה'".

(בית הלוי)

ויאמר וגו' הלא אחיך רועים בשכם. (לז, יג)

במדרש הה"ד לדור דור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדושתך נקדיש ושבחך אלוקינו מפינו לא ימוש לעולם ועד. והוא פלאי וע"כ אמר דרשוני ובהעיר לב ושום שכל. י"ל כי הנה איתא בגמ' (חגיגה יג) מ"ט גבי ישעיה הנביא כתיב שש כנפיים לאחת וגבי יחזקאל הנביא כתיב וארבע כנפים לאחת. ומשני הגמ' כאן בזמן שבהמ"ק קיים. וכאן בזמן שאין בהמ"ק קיים. היינו בימי ישעיה היה עדיין בהמ"ק קיים אז היו שש כנפים לאחת. ובימי יחזקאל כבר נחרב הבהמ"ק לזה כתיב שם רק ארבע כנפים. נמצא כי בזה"ז היינו אחר חורבן הבהמ"ק נחסרו ב' כנפים. והנה אי' בכ' האר"י זללה"ה. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אינון שית תיבין נגד שית גדפין. נמצא בזה"ז שחסר ב' גדפין כנ"ל. חסר ג"כ ב' תיבין מאלו ששה תיבות בשכמל"ו הנ"ל. ואמר מורי הרב הקדוש כו' מ' אלימלך זללה"ה. ששני תיבות החסרים הם כבוד מלכותו. ולזה אנחנו מבקשים ומתפללים להש"י בתפלת מוספים של י"ט גלה כבוד מלכותך עלינו ע"כ דברי קדשו. ואני אומר שהשני תיבות אשר הם חסרים מזמן החורבן בהמ"ק הם לעולם ועד. דהנה איתא בגמ' (ב"ב עה): עתידין הצדיקים שיקראו קדוש. כי השתא נקרא הקב"ה קדוש ולעתידי יהיו נק' כל הצדיקים בשם קדוש. ומקשה הגמ' היאך יהיה נקרא הקב"ה לעתיד. ומשני שם שהקב"ה יהיה נקרא לעתיד קדוש לעולם ועד. ומעתה יתפרש המדרש על נכון. והוא מרומז בהפסוק הנ"ל. הלא אחיך רועים בשכם. רומז על זמן שהיו בני"ג בגלות וזהו אחיך הם בני"ג רועים היינו בזמן הגלות המר. [ע"ד צאי לך כו' משכנות הרועים (שה"ש א, ח)] ונחרב הבהמ"ק. וחסר ב' גדפין. ולזה נחסר ג"כ ב' תיבות מהששה תיבות הנ"ל. היינו לעולם ועד. ונשאר רק ד' תיבות. היינו ברוך שם כבוד מלכותו. שהר"ת שלהם הוא, בשכ"ם. ועל זה קאמר המדרש. הה"ד לדו"ד נגיד גדלך. היינו בזה"ז. אבל ולנצח נצחים. היינו לעתיד. קדושתך נקדיש. היינו מה שאתה נקרא קדוש בזה"ז. ולעתידי נהיה אנחנו נקראים בשם קדוש באותו השם שאתה נקרא בזה"ז.

והוקשה להמדרש קושיית הגמ' א"כ באיזה שם יהיה נק' הקב"ה לעתיד. על זה מסיים המדרש. ושבחך אלוקינו מפינו לא ימוש לעולם וע"ד. ר"ל שהקב"ה יהיה נק' לעתיד בשם קדוש לעולם ועד. כי לע"ע בזמן החורבן חסרים אלו השני תיבות לעולם ועד. אבל לעתיד יתמלאו השני תיבות למקומן. ולכן יהיה נק' הקב"ה אז קדוש לעולם ועד. כתיורף הגמ' הנ"ל. ויהי' שנזכה לזה ב"ב ע"י משיח צדקינו שיבא ב"ב אמן. (אוהב ישראל)

ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך. (לז, יד)

הנראה לי לרמז בזה, עד כמה האדם צריך לשמור את עצמו לכל ישים עוול ודבה על חבירו, רק יסתכל במעלת חבירו ויעלים עינו מחסרונו. וזהו שנאמר

(תהלים לד, יד): 'מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב' פירוש, יסתכל רק הטוב אשר בחבירו, 'נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה סור מרע ועשה טוב', כי כאשר האדם מוציא דבה על חבירו, אזי הוא גורם רעה לעצמו להיות נופל ח"ו ברשת היצר, כמו שמצינו (תנדבא"ז סו"פ כה) גם כן במלאכים שקטרגו בשעת בריאת העולם: 'מה אנוש כי תזכרנו' (תהלים ח, ו) אף שהיו אז במעלה גדולה מאד, אחר כך נפלו למטה, כמ"ש (לעיל ו, ב): ויראו את בנות האדם וגו'... והענין הוא, כי מלחמת היצר רבה היא מאוד, ולולי הקב"ה עזרו לא היה יכול לו (סוכה נב): לכן אם האדם מספר בגנות חבירו ודימה בנפשו ובלבבו ירים כי הוא בטוח להנצל מפיתוי היצר, לכן הקב"ה מסיר ממנו העזר ונופל ברשת ח"ו, לכן כאשר תסור מלהסתכל ברע של חבירך, אז תוכל לעשות טוב. וזה הרמז גם כן כאן שאמר יעקב אבינו ליוסף: "לך נא ראה את שלום אחיך פירוש, השלימות והטוב אשר באחיך ולא תביט בחסרונם.

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. (לז, טז)

חז"ל דרשו (פסחים כב): מפסוק: "את ה' אלקיך תירא" (דברים ו, יג) לרבות תלמידי חכמים. והענין הוא, כי על ידי היראה מת"ח נופל על האדם יראה ופחד מלפניו ית"ש, שהרי אם מעבדיו הצדיקים ותלמידי חכמים הוא מתיירא, אזי מכל שכן ומכח ק"ו בן בנו של ק"ו יתיירא ממנו יתברך. וזהו הרמז: "את אחי", דהיינו כשאדם מתיירא מאת אחי אלו התלמידי חכמים, שנקראו אחים ורעים להשי"ת ב"ה (עי' תנחומא יתרו, ח), ומקיים דרשת חז"ל "את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים", אזי ממילא "אנכי מבקש" השי"ת ב"ה שנקרא אנכי הוא מתבקש בגודל היראה והפחד מלפניו יתברך, וכאמור. (באר משה, קאזניץ)

הנה בעל החלומות הלזה בא. (לז, יט)

מה היתה כוונת האחים באומרם "בעל החלומות"? הנביא אומר (נחום א, ב): "נוקם ה' ובעל חמה", שואל על כך הילקוט שמעוני (ישעיהו פרק כז רמז תלה): הרי במקום אחר אומר הכתוב (ישעיהו כז, ד): "חמה אין לי", והכיצד אומר הכתוב "נוקם ה' ובעל חמה"? ומתרץ הילקוט: "אלא בשר ודם חמה כובשתו, אבל הקב"ה כובש את החמה". היינו, בשר ודם החמה מושלת בו לפעול נגד טבעו, וכאשר היא בוערת בקרבו אין הוא יכול לשלוט בה אך השי"ת הוא האדון ב'בעל חמה' לשלוט בה כפי רצונו. כך אמרו האחים על יוסף שהוא "בעל החלומות", כלומר שהוא אדון ושליט על חלומותיו. היינו, החלומות שחלם לא נגלו לו באקראי בלי רצונו כי לולי היו מחשבותיו כך, לא היו עולים חלומות אלו על משכבו כלל.

(אלשיך הק)

ויאמר אלהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אותו אל הבור הזה וגו' ויקחוהו וישליכו אותו הבור והבור ריק אין בו מים. (לז, כב-כד)

"ואמר רב כהנא, דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום: מאי דכתיב (בראשית לו) 'והבור ריק אין בו מים' ממשמע שנאמר והבור ריק - אינו יודע שאין בו מים? אלא מה תלמוד לומר אין בו מים - מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו" (שבת כב). ויש לתמוה: מה הצלה יש כאן, שהשליכוהו לבור מלא נחשים ועקרבים? ואולם, הוא מיישב, קבלה היתה בידם שעתידים ישראל להכשל במים, ולא ידעו איך יפול דבר, ולכן חוששים היו אולי שמא יתקיים עתה הה'כש'ל. וזו היתה הצלת ראובן מן המים אל מקום הנחשים, כי יותר יתכן שיעשה לו נס במקום הנחשים! לאחר זאת יובן מדוע בקריעת ים סוף לא קפצו מיד למים, שכן כאשר הגיעו לשם סברו שעתה יתקיים הדבר ולא רצו להכנס לתוך המים, ובנימין קידש שם שמים ומסר עצמו בהריגה, כי יתכן שאם יתקיים הדבר באיש אחד - שוב לא יוזקו בני ישראל, ולכן זכה למלכות! אך בסופו של דבר, התקיימה הקבלה בעסק מי מריבה, אשר רבו בני ישראל.

(אהבת יהונתן)

ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וגו'. (לז, כו)

מבואר במדרש רבה דיהודה היה לו להוליך את יוסף על כתפו לאביו,

וכיון שהתחיל במצות הצלתו ולא גמרה, לכן מתו אשתו ובניו. והדבר תמוה, דשאר השבטים שרצו להמיתו, לא נענשו, ויהודה שעכ"פ הצילו ממיתה אלא שלא גמרה, וכי מגרע גרע מהם בשביל כך. ונראה דהנה כתב במזרחי בפסוק למען הציל אותו מידם, דהשבטים לא ידעו שיש בבור נחשים ועקרבים, דאם היו יודעין את זאת, לא היו מוכרין אותו אחרי שראו שנעשה לו נס כזה. ולפ"ז קשה דלמה לא אמר להם יוסף שהיו בבור נחשים ועקרבים והוא ניצל מהם, ועי"ז יציל עצמו מידם כי יראו שהוא צדיק גמור, והלא הם יכלו לברר את הדבר מתוך שיסתכלו היטב בתוך הבור ויראו כי כנים דבריו. ונראה דאיתא בנדרים (דף פ"ב) שרבי טרפון נצטער מאד על שהשתמש בכתרה של תורה והציל את עצמו מיד אחר שלא הכיר בו ורצה להרגו ע"י שאמר לו שהוא רבי טרפון. וזה היה הטעם של יוסף שלא רצה להגיד להם הנס עם הנחשים, כי לא רצה להשתמש בכתר צדקתו וקדושתו כדי להציל את עצמו. אולם מבואר שם בגמרא ובתוס' דרבי טרפון נצטער יען היה יכול לפדות א"ע בממון, הא בלא"ה אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש, ומותר להציל עצמו בזכות מעשיו. ולפ"ז אלו לא היה אומר יהודה מה בצע היו השבטים רוצים להרוג אותו, אז היה יוסף רשאי לספר להם את נס הנחשים כיון שהי' בזה משום פיקוח נפש, וממילא היה ניצל מכל וכל, אבל ע"י שצוה יהודה להשאירו בחיים אלא למכרו, ושוב לא היה פיקוח נפש בדבר, לכן נמנע מלהגיד להם את הנס להציל עצמו מהמכירה לחודא. ונמצא שאמירת יהודה היתה בעבורו לרעה יותר מפסק השבטים כיון שרק עי"ז נעשתה המכירה. ואף שהוא כוון לטובה, מ"מ שהמכירה היתה במזיד, לכך הצטרף מה שגרם בשוגג את כל צרתו, ונענש על זה יותר מאחיו כי למעשה היה הוא כל הגורם להמכירה, ואלמלא הוא היה יוסף שב לאביו בשלום. (ישמח משה)

מה בצע כי נהרוג את אחינו וגו'. לכו ונמכרנו לישמעאלים בו וגו'.

(לז, כו-כז) ותרגומו: "מה ממון נתהני לנא ארי נקטול ית אחונא". ומאד ייפלא לומר על שבטי ישורון, שחלילה עלה בדעתם לעשות כן לאחיהם בשביל איזה ריוח ממון; גם מה שאמרו "לכו ונמכרנו וידינו אל תהי בו" תמוה, וכי מכירה לאו כלום היא, והלא שבי קשה מכולם (ב"ב ח:). אלא, ודאי היתה כוונתם לשם שמים, בחשבם את יוסף כרשע ח"ו, ועל כן ראוי הוא לעונש לפי חוקי התורה, מבלי לחמול על המחוייב עונש, כמשפט הסנהדרין. אמנם צדיקים אלו חששו שמא יש בלבם איזו שהיא פניה לנקום ממנו. וידוע מש"כ האלשיך הק' (עה"פ ש"א כד, ה: "ויך לב דוד אותו"), שאם מסתפק אדם במעשה שעשה, אם רצוי הוא או לא - ואך היצר הטעהו והוליכו שולל ביפותו אותו במעטה של מצוה, אזי העצה היא, לעשות קצת ממנו ודוגמתו, ואם אחר כך תהיה לו הרגשת הלב שלא טוב עשה, ידע בנפשו שאין זו מצוה, שהרי מטבע העושה מצוה שיבא אח"כ לידי שמחה. וכן היה אצל השבטים, כי אחר שהשליכו את יוסף הבורה, לא הרגישו שום רגש חרטה, אדרבה, הוטב לבם לאכול ולשתות, כי באמת מאת ה' סיבת כל הסיבות היתה זאת לטובתם, ומזה הבינו כי טוב עשו בדינו של יוסף, על כן התחכם יהודה ואמר להם שימכרוהו, כי נודע מספה"ק שמצוה שאין בה שום הנאה, נקל לקיימה לשמים בלי מחשבה אחרת, לא כן מצוה שיש בה גם הנאת הגוף, שהיצר מסיתו לעשותה בשביל הנאתו, ולכן אמר להם: "מה בצע" - איזה ריוח יש לנו "כי נהרוג את אחינו", הלא אין לנו בזה שום הנאת נקמה, כי אחינו בשרינו הוא, ואין כאן שום מעלה או זכות לעשותה בלי כל פניה, "לכו ונמכרנו לישמעאלים", ואעפ"כ "וידינו אל תהי בו" שלא נתכוין במכירתו להנאתינו, ואז תגדל ותיחשב המצוה ביותר. (קרו לידו)

וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וגו'. (לז, כח)

כלומר פקח עיניך וראה כמה השנאה גורם, כי הלא נודע שהבור היה בו נחשים ועקרבים שמוכנים להזיק ולהמית כל בריה בבני אדם. ונראה שאפילו בתפילת שמונה עשרה שנו רבותינו (ברכות לג.) אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק. אמרו בגמרא לא שנו אלא נחש אבל עקב ודאי פוסק, כי עקב ודאי ממית. והנה הכתוב

אליו, אז נתעורר ביותר החטא הראשון, כמ"ש חז"ל שמדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, לכן אז נענש על חטא הקודם. כמו כן כל אדם כפי מה שמתקן עצמו, צריך אח"כ לתקן מעשיו הראשונים, ומזה יקח אדם ק"ו שלא לבוא ח"ו לידי גבהות בעשותו אחת ממצות ה' כראוי, רק יפול עליו יותר פחד בהיותו מיישר עצמו, לכל יתעורר עליו עונש ממעשיו הקודמים. (שפת אמת)

אין שר בית הסהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו ואשר הוא עושה ה' מצליח. (לט, כג) יש לדקדק בהלשון "רואה את כל מאומה בידו", מדוע לא אמר פשוט, אין שר בית הסהר מביט אחרי מעשיו, וכיו"ב. וי"ל דהנה איתא במדרש דפוטפיפר אמר ליוסף שרוצה כוס חמין, ופתאום נעשו המשקין חמין, אמר לו שרוצה בפושטין, ופתאום נעשו פושטין, וחשב שיוסף מכשף הוא עד שראה השכינה עומדת על גביו שנאמר וירא אדוניו כי ד' אתו. והנה מוכח מסנהדרין (דף ס"ז) דמכשף ושד שניהם צריכין כלי כדי לעשות כשפים, עיי"ש במימרת אב"י. וזה שאמר הכתוב, אין שר בית הסהר רואה את כל מאומה בידו, שלא ראה אצלו שום כלי אשר מזה יוכל לפעול את כשפיו, ולמה לא הוצרך יוסף לכלי, באשר ד' אתו, משום שלא היה מכשף שהרי השכינה עומדת על גביו, ורק מהאי טעמא אשר הוא עושה ה' מצליח, ע"י סיעתא דשמיא ולא חלילה מצד כשפים. (חכם צבי)

ויחלמו חלום שניהם וגו'. (מ, ה)

הנה, כל מאורע אשר יבוא לפני הצדיק, לומד הוא מפנימיותו, איך לעבוד את השי"ת. וידוע, שחלומות האדם באים מהרהורי היום (ברכות נח:), ואף שעצם הענין שחלם לא היה על דעתו, מ"מ מעין דוגמא מהרהורי הלב נראה אח"כ בחלום. והנה בחלום שר המשקים נאמר (פסוק ט-יא): "והנה גפן לפני וגו', והיא כפורחת עלתה נצה וגו', ואקח את הענבים ואשחט אותם אל כוס פרעה". ובחלום שר האופים נאמר (פסוק טז, יז): "והנה שלשה סלי חורי על ראשי, ובסל העליון וגו' מעשה אופה" וגו'. וההבדל בין שניהם הוא, כי לשניהם אירע חטא בעבודתם לפני פרעה, רק שר המשקים ידע בעצמו והכיר בחסרונו, והרהר בלבו שיתחיל עוד פעם בעבודתו להטיב מעשיו מעתה ולתקנם בשרשם בתחילתם, ולכן ראה בחלומו שגפן לפניו, דהיינו תחילת מוצא היין שממנו נעשו שריגים וענבים וסחיתת היין.

אך שר האופים נדמה לו שלא חיסר כלום בעבודתו ואין לו מה לתקן, ולכן נדמה לו בחלומו שהכל מוכן וגמור: "שלשה סלי חורי וגו' מעשה אופה", ולכן פתו יוסף לשר המשקים לטוב, ולשר האופים להיפך, וצדיק גוזר והקב"ה מקיים. "כי באמת זאת הוא העיקר בעבודת ישראל, שיראה תמיד להתחיל מהשורש, שידע בעצמו שמה שעבר עליו עד כה לא טוב ולהתחיל מתחלתו. (הרה"ק רבי יהודה לייב אייגר מלובלין ז"ע)

בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשו והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו. כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך וגו'. (מ, יג-יד) יש לדקדק "כמשפט הראשון למה לי, היה די לומר "כאשר היית משקהו", וגם "וזכרתי אתך" היה די לומר "כי אם זכרתי". ופירש אבא מארי זלה"ה רבי אלעזר ניסן ז"ע דאיתא במדרש חטאו שר המשקים והאופה, שר המשקה זבוב נמצא בתוך כוסו, ושר האופים צרור נמצא בגלוסקא שלו. ואם כי אין זה כדאי לתת במשמר עבור זה, אבל הקצף הקב"ה אדונים על עבדיהם לתת גדולה לצדיקים, פרעה קצף על עבדיו לתת גדולה ליוסף. והנה יוסף הבין זה הדבר כי פרעה קצף עליהם בשביל שיבא לו הצלה על ידי זה אבל המשקה איש בער לא ידע ולא יבין את זאת.

ולזה אמר לו יוסף מופת וראיה שכל הקצף לא היה בשביל עצם הדבר שמצא זבוב, כי אין זה כדאי לעונש על זה כל כך, שהרי בעיניו יראה שגם אחר זה שיתן הכוס לפרעה ג"כ ימצא בו זבוב ולא יקעוס כלל, ומזה יבין וישכיל שכל הכעס היה בשביל שיבוא ליוסף טובה על ידיו שיזכרו אותו. וזהו שנאמר "ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון" היינו עם זבוב, שעל זה היה המשפט אשר היית משקהו, ומזה תבין כי כל הענין היה "כי אם זכרתי אתך" היינו למען שתזכרני אתך עכ"ד, ודפח"ח. (ייטב לב)

מעיד אשר "וימשכו את יוסף מן הבור" - כלומר יוסף כולו שלם בגופו ובתוארו, ולא נחסר ממנו כלום ולא הזיק לו שום בריה. **ובזה היה ודאי לשבטי י"ה להבין ולשים על לבם** לומר הלא דבר הוא, כי מי הוא שיצא שלם מבין נחשים ועקרבים אם לא שה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו, ויראתו וחתתו על כל הבריות מלהזיקו. ומכל שכן כפי דעתם שהיה חייב מיתה, הלא נודע אומרים ז"ל (כתובות ל) אף על פי שד' מיתות בטלו, דין ד' מיתות לא בטלו וכו'. וזה שהיה בין הורגי נפשות ולא הרגוהו, ודאי כי ישר הוא ולא עולתה בו. ואמנם כי שנאה מקלקלת השורה, ומשנאתם לא ראו בו שום זכות לטובה. ובאמת אפשר שעבור זה נענשו השבטים על מכירת יוסף, בגילגול עשרה הורגי מלכות כנוודע לחכמי לב הגם שדנוהו בדין, מכל מקום עברו על דין מפורש ששונא אסור לדון. ואיזהו שונא - כל שלא דיבר עמו ג' ימים באיבה (סנהדרין כז:), ואצלם מפורש אשר "ולא יכלו דברו לשלום", נמצא שהיו פסולים לישב עליו בדין. על כן "וגם דמו הנה נדרש" מאתם, ועד היום הזה עדיין לא יצאנו לגמרי מחומר עוון הזה כידוע. (באר מים חיים תק"ו-כ"ז כסלו תקע"ג)

ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר וכו' וגם הרה לזנונים. (לה, כד) איתא בכתבי האר"י הק' ז"ע, שעיקר סוף גמר החתימה הוא בחנוכה, ובזה אפ"ל שזה מרומז בפסוקים: ויהי כמשלש חדשים היינו מר"ה עד חנוכה, שאז עיקר גמר החתימה, בא המקטרג ואומר להקב"ה יהודה לאמר זנתה תמר כלתך כלל ישראל הדומה לתמר, סרה ממך, ולא די לה אלא גם הרה לזנונים דבקה בתאוות לבה, בלי שום גורם לזה. ויאמר יהודה הקב"ה הוציאוהו ותשרף עבור זה שללא שום גרמא היא הולכת אחר תאוותיה היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר בהתנצלות של אמת ששקר ענה השטן בזה, כאילו הם דבוקים בתאוות רעות בתשוקה, אינו כן כי האמת היא ש לאיש הזה אשר אלה לו אנכי הרה אנחנו עמו דבוקים רק בבורא עולמים ב"ה שהוא מקור החסד, אל"ה במנין ל"ו,

ומה שאנחנו עושים לפעמים נגד רצון הבורא ית"ש, הוא רק מחמת טרדות הזמן וטרדות הפרנסה, ושאר מאורעות של בני אדם, אבל באמת בפנימיות הלב אנו דבוקים בגודל התשוקה להבורא ית"ש. ותאמר עוד לבורא ית"ש ראוי אמיתי לזה הכר נא למי החותמת רמז על שמן דחנוכה שהי' חתום בחותמו של כ"ג, והפתילים רומז על הפתילות דחנוכה, והמטה רומז על כלי נרות דחנוכה, המטה עה"כ במנין כלי. פי' ממצות נר חנוכה יש ראוי מפורשת שאנו הולכים רק אחר רצון הקב"ה, וחשוקים ודבוקים בו, ומה שאנו עושים נגד רצונו לפעמים היא רק מחמת הנ"ל. ויאמר יהודה הקב"ה צדקה ממני, כביכול אני חייב בזה, היינו הבורא ית"ש מודה להם שהם צודקים כי אני רואה שהאמת שהם דבוקים רק ב', ומה שהם עושים לפעמים נגד רצוני הוא רק כי על כן לא נתתיה לשלה בני של"ה מרמז על משיח צדקנו, כדכתיב: עד כי יבא שלה, היינו מחמת זה שלא נתתי להם את משיח צדקנו שיבא במהרה בימינו אכ"ל. (בת עין)

ויקח אדוני יוסף אותו ויתנהו אל בית הסהר מקום אשר אסירי המלך אסורים ויהי שם בבית הסהר. (לט, כ) לכאורה כאן מיותר ויהי שם בבית הסהר, ונראה, דהנה כשהקב"ה שולח על אדם דבר לא טוב ח"ו, אזי לא יעשה האדם שום פעולה גשמיות רק יבטח בה, ובוודאי יתפוק לו לטובה, וזה הוא המידה של נחום איש גם זו שהי' אומר תמיד גם זו לטובה (תענית כ"א ע"א), וזה הרמז, ויהי שם בבית הסהר אע"פ שהי' אפשר לו לעשות איזה פעולה שלא יהיה בבית הסהר לא עשה שום פעולה כי בטוח הי' בה' שבודאי יהי' הכל לטובה. (קדושת לוי)

ויקח אדני יוסף אותו ויתנהו אל בית הסהר וגו' ויהי שם בבית הסהר. (לט, כ) ויש לבאר הטעם שאחר שעמד בנסיון העצום הזה, אשר חכמים הגידו כי היה גדול מנסיונות האבות, ואח"כ נתנו אדונו בבית האסירים. כי השי"ת מסבב כשצריך להעניש לצדיק, יהיה העונש בשעה שזכותו רבה מאוד. כמו שמצינו שדן את בני ישראל ביום בשעה שעושים מצות, ע"ש במדרש על פסוק ידן לאומים במישרים. עוד נראה כי המאסר היה עונש על הדיבה כמ"ש חז"ל, אמנם רק אחר שבא לנסיון הזה והוצרך להתגבר עצמו עד שבא ליסוד מעשיו הטובים. והעמיד עצמו למדרגתו הטובה המיוחדת

בעוד שלושת ימים ישא פרעה את ראשך וגו'. ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה וגו'. (מ, יג-כ) הלשון "בעוד שלשת ימים" משמע שכשיכלו ויחלפו שלשה ימים, אזי ביום הרביעי יחזור לגדולתו. אולם בפסוק נאמר: "ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה", שביים השלישי כבר חזר לממשלתו, ואם כן לא היה הדבר כפתרון יוסף. וצריך להבין למה אכן נשתנה בזה הפתרון. אך הענין הוא, דהנה שנינו (ע"ז ב.): "לפני אידיהן של עכו"ם שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמהם, להשאילן ולשאול מהן להלוותן וללוות מהן" וכו'. ומבואר בגמרא (שם ה:) הטעם שאסור לשאול וללוות מהעכו"ם, משום שהוא שמח על שהישראל צריך לו, ואזיל ומודה להעבודה זרה. והנה, בין ימי אידיהן שמונה המשנה (שם ח.) נימנות: "יום גנוסיה של מלכיהם ויום הלידה". ואם כן חשש יוסף, שאם יפתור לו שביים השלישי יצא, ביום הולדת את פרעה, והרי ביקש ממנו "כי אם זכרתני אתך והזכרתני אל פרעה" וגו', נמצא שביים האיד יזכיר את יוסף, ואם כן יהיה אזיל ומודה על שיוסף

נצרך לו. ולכן פתר לו יוסף: "בעוד שלושת ימים", שלא יצא רק אחר יום הולדת את פרעה, ואז כבר לא שייך דאזיל ומודה, שהרי קיי"ל כרבנן (שם ז:) שאחר החג מותר לשאת ולתת עמו. נמצא אם כן, ממה נפשך, עד שיצא לא שייך לומר דאזיל ומודה, שהרי אינו יודע אם יקוים החלום או לא, ואח"כ כשיצא כבר יהיה אחר יום האיד, ולא שייך אזיל ומודה. ברם הקב"ה רצה שלא יזכור שר המשקים את יוסף, ואם כן לא היה שייך החשש, דאזיל ומודה על שיוסף נצרך לו, לכך נאמר: "ויהי ביום השלישי יום הולדת את פרעה" ויצא בעצם יום האיד.

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו. (מ, כג)
י"ל שתלמיד חכם נקרא שר המשקים, כמו שנאמר (בראשית טו, ב) דמשק אליעזר, ודרשו בגמרא (יומא כח:) שדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. וזכ"ה ולא זכר שר המשקים, אם הלומד תורה לא יזכור את יוסף, שצריך להוסיף בלימודו תמיד לחזור הלימוד, אז וישכחהו, ישכח את לימודו, כמו שאמרו חז"ל אם תעזבני יום יומיים אעזבך. (הרה"ק רבי דוד מטאלנא ז"ע)

דברי תורה מרבותינו הק' מבעלזא

מחכה לאברהם ושרה שהיו זקנים שיוולד להם בן, מי מחכה ליעקב שעבר במקלו הירדן שיפרוץ ויעשיר, מי היה מחכה ליוסף שעברו עליו כל הצרות האלו שיהיה מלך, מי היה מחכה למשה שהושלך ליאור שהיה כמו שנהיה, מי מחכה לרות שהיתה גרה שחזרה למלכות ישראל, מי מחכה לדוד שיהיה מלך עד סוף הדורות, מי מחכה ליהויכין שיצא מבית האסורים, מי מחכה לחנניה מישאל ועזריה שיצאו מתוך האש, מי מחכה לישראל בימי המן שיצילם הקב"ה, מי מחכה לגלויות שיהיו לשם ולתהלה, מי מחכה לסוכת דוד הנופלת שיקימנה הקב"ה וכו', עכ"ל המדרש.

הנה דברי המדרש צריכים ביאור, שהרי המדרש מונה וחושב כל אותם דברים שנראים כרחוקים להתקיים עד שקשה להאמין בהם שיהיו, ומכל מקום ראינו שהקב"ה עשה אותם ועזר להם, אולם איך יחשב וימנה בהדיהו "מי מחכה לגלויות שיהיו לשם ולתהלה, מי מחכה לסוכת דוד הנופלת שיקימנה הקב"ה", הלא כל מי שבשם ישראל מכונה ומאמין הוא בתורה, יודע בבירור בלי ספק שיגאלנו בקרוב, ויעזור לנו השי"ת ויקום את בית המקדש סוכת דוד הנופלת, וא"כ מה מצא למנות זה בתוך כל השאר. אך הנה בנבואת צפניה הנביא, שהתנבא על הגאולה העתידה, ומחשב כל מה שעתידי הקב"ה לעזור לנו בקרוב, נאמר (ג, כ) בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשובי את שבותיכם לעיניכם אמר ה'.

ויש לדקדק בזה שאמר בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם, הלא מקודם יהיה הקיבוץ, ואחר כך יביא אותנו אל מקום המקווה לנו, ואם כן היה לו לומר בעת ההיא אקבץ אתכם ובעת ההיא אביא אתכם בפסוק שלפני זה כתיב (שם יט) ושמתים לתהלה ולשם בכל הארץ בשתם, פירוש, כי כעת בגלות, אנחנו מפוזרים ומפורדים בין העמים, ושרויים בבושת פנים אשר אי אפשר לישא עין מפניהם, ובושים אנו לפתוח פה מפני אשר מלעיגים עלינו, וזהו בכל הארץ בשתם, ולעתידי יהיו בני ישראל לשם ולתהלה. אמנם יש לומר, דהנה אנחנו רואים כעת בגלותינו שלולי רחמי ה' וחסדיו, שעוזר לנו כל הזמן מעין אותם ישועות הקודמים, וכן מעין אותם ישועות שיעשה בעתיד בעת שיעזור לנו בקרוב, לא היה אפשרות להיות לנו קיום בגלות, רק שהשי"ת עוזר לנו בכל עת ובכל שעה, ובכל דור ודור ממשיך מעין אותם גאולות וישועות שיעזור לנו בקרוב. וכן מצינו אצל יוסף, שגם בהיותו בשפלות המצב, לא עזב הקב"ה את חסדו ממנו, והן כשהיה בבית אדוניו, והן כשהיה בבית האסורים, נאמר ויהי ה' את יוסף

וזה כוננת המדרש, שחושב כל אלו שהיה להם כן, שגם בשפלות מצבם, עזר להם הקב"ה מעין העתיד, כדי שיוכלו להתקיים. כמו כן "מי מחכה לגלויות שיהיו לשם ולתהלה", היינו שגם בגלות ימשך מעין מה שיהיה לעתיד לשם ולתהלה. וזהו ושמתים לתהלה ולשם בכל הארץ בשתם, היינו שגם בעת אשר בכל הארץ בושתם ואי אפשר לשאת ראש כלל וכלל, כנ"ל, גם אז ושמתים לתהלה ולשם. וממשיך הכתוב לומר, בעת ההיא אביא אתכם,

ויראו אותו מרחוק ובטרם יקרב עליהם ויתנכלו אותו להמיתו. (לז, יח)
וברש"י אותו כמו אתו עמו כלומר אליו. איתא בעבודת ישראל פי' ארוך על הריקנטי שצם וביקש תפלה להודיע לו כוונת רש"י הזה, ואח"כ שמע בת קול הזהר והזהר עוד מזה, שרש"י כלל בפירושו לאין שיעור, והוא מחמת שמסר נפשו על התורה זכה לאור התורה, ומביא שם הפי' מה שהודיעו לו. ואפ"ל עפ"י פשוטו, דאינו מובן מהו "אותו", די הי' באמרו ויתנכלו להמיתו, אלא דבא ללמד כמו שהי' במחשבתם להמיתו, כן הי' במחשבת יוסף שהם רוצים להמיתו, והי' בידו לברוח מהם, אלא מחמת השתוקקות לקיים רצון אביו ומצותו, מסר עצמו למיתה, וזה מרומז במלה אותו, וזה הכוונה בדברי רש"י אותו כמו אתו שהי' במחשבה שלו ג"כ כך, וזה עמו שרוצים לעשות לו, כלומר אליו שהם רוצי להרגו ואליו לבד הכוונה, ולא חלילה שהוא רצה לעשות להם דבר, ואעפ"כ מסר נפש.

וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאלים בא מגלעד. (לז, כה) כ"ק מרן אדמו"ר מהר"י ז"ע פירש את הענין מה שישבו לאכל לחם, כיון שהיו מסופקים אם עפ"י דין תורה"ק חייבים הם להרוג את יוסף על שהביא את דבתם רעה אל אביהם או לא, וידוע שצדיקים באכילתם בקדושה ובטהרה יכולים להשיג השגות נעלות כמו ע"י לימוד התורה הק' ועבודת התפלה, לפיכך ישבו לאכל לחם, בכדי שיגיעו להשגת האמת, ואכן מיד הגיע ארחת ישמעאלים ההולכים למצרים, והבינו שאינו חייב מיתה אלא רק לרדת מצרימה, וזה רצון ה' ית' שימכרו אותו לישמעאלים. ונראה לומר, שלמדו דבר זה שבסעודה ניתן להשיג השגות ולפענח צפונות, מיעקב אביהם, שהרי לאחר שנפגש עם לבן כשברח ממנו, והי' נצרך להשיג השגות נעלות כדי להכניעו, נאמר "ויאכלו שם על הגל וגו' ויעקב קרא לו גלעד" (לאמו) וזה נרמז כאן "וישבו לאכל לחם והנה ארחת ישמעאלים בא מגלעד" היינו שלמדו מגלעד שבאמצעות האכילה אפשר להשיג השגות נעלות.

ואין איש מאנשי הבית שם בבית. (לט, יא)

שראה דמות דיוקנו של אביו בחלון (רש"י ז"ל) לכאורה היכן מרומז זה בתורה, ונראה, דהנה כתיב בפרשת וישלח (לג, כ) שקרא הקב"ה ליעקב אבינו ע"ה אל, כמו שפירש שם רש"י ז"ל, וגם אמרו חז"ל (פסחים פח, א) שיעקב אבינו ע"ה קרא לביהמ"ק בית כמו שאמרו לא כאברהם שקראו ה', ולא כיצחק שקראו שדה, אלא כיעקב שקראו בית כמו שנאמר (בראשית כח, יז) אין זה כי אם בית אלהים. מעתה שפיר מרומז הדבר בתורה הקדושה שהיה שם יעקב אבינו ע"ה, דהיינו "ואין איש", זה יעקב שנקרא אל ולא איש, "מאנשי הבית", היינו שהוא קרא לבית המקדש בית כנ"ל, "שם בבית", היינו שהוא היה שם בבית.

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו. (מ, כג)

במדרש (בר"ר פח, ז) דבר אחר שר המשקים שכחך ואני לא אשכחך, מי היה

הארץ, בשובי את שבותיכם, כפירוש המצודות כמו בשובה ונחת (ישעיהו ל, טו), שקאי על הגלויות, שיעזור לנו השי"ת להיות לנו קצת מנוחה שימשך לנו מעין העתיד. (כ"ק מרן מהר"י זי"ע)

פירוש, גם בעת ההיא בתוך הגלות, שבני ישראל שרויים בבושת פנים, אביא אתכם, אמשיך להם מעין מה שאביא אותם לעתיד, וכן ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ, היינו גם בעת שעדיין הם בין עמי

סיפור על פרשת השבוע

דבר שגם הבעש"ט הק' אמר זאת, אבל חלילה לומר שאני עוזרו. הרה"ק **מקאליסק** אמר על המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, שכשהיה אומר דברי תורה אם היה מרגיש שאין שכינה מדברת מתוך גרונו היה מפסיק מיד, ואפילו באמצע המאמר. הרה"ק **רבי אהרן ד"ר גארדון** היה תלמידו ורופאו של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, והיה לו מפתח חדרו שיוכל לבוא בכל עת אל הקודש, ולהרב המגיד הק' היה עוד מפתח שבזה היה יכול לסגור כשרצה שלא יכנס אף אחד החדרה. **פעם ביום שישי** ערב שבת קודש חלה המגיד הק' והיה אצלו ד"ר גארדון וראה שאינו בטוב ויצא ונעל את החדר והלך להגיד להחברייא הקדושה שצריכים להתכונן... כשחזר נתפלא לראות שהמגיד הק' נעל את החדר מבפנים במפתחו המיוחד, והציץ מבעד לחור המנעול לראות מה נעשה בו, וראה שהמיטה מרחפת באויר והמגיד הק' שוכב בדביקות נוראה ואומר מזמור "הודו לה' כי טוב" והטה אזנו לשמוע בקול תפלתו, וכאשר הגיע המגיד הק' לפסוק "כל אוכל תתעב נפשם" נתחלחל הד"ר גארדון מאוד והתחיל להקיא, והקיא את כל מאכליו והוצרך לילך משם. אח"כ אמר לו המגיד הק' שנס היה לו שהלך משם, שאם היה נשאר ושומע את סוף הפסוק "ויגיעו עד שערי מוות" לא היה עומד בזה והיה מסתלק מן העולם. **מובא בשם המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע** א פירש במה שאומרים בתפלת נשמת "אילו פיננו מלא שירה וגו' אין אנו מספיקים להודות לך וגו', על כן אברים שפלטת בנו הן הם יודו וכו'". ולכאורה הדברים סותרים את עצמם, דאם אין אנו מספיקים להודות, איך אומר על כן אברים שפלטת בנו הן הם יודו. ופירשו על דרך משל, במלך שצוה לאחד מעבדיו הקטנים איש עני שיכין בעבורו סעודה בביתו, והעבד מצער עצמו בלי שיעור, דאיך יכול הוא האביון לצאת ידי חובת כבוד המלך כיאות לו, אמנם כאשר המלך בעצמו שולח לו על ידי עבדיו מבית המלכות כל צרכי הסעודה, אז תנוח דעתו של העבד שאם חסר דבר יוכל להתנצל לפני המלך, שאתה ידעת שאין עמדי כלום אלא רק מה שהמלך בעצמו שלח לי לכבדך בזה. וזה מה שאומרים שאנו מצדנו אין אנו מספיקין להודות לך, על כן אברים שפלטת בנו הן הם יודו, כי מיידך נתנו לך מה שביכולתנו, עכדה"ק.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. (לז, א) העיד הרה"ק רבי זאב וולף מזיטומיר זי"ע על רבו המגיד הק' הרבי ר' **בער ממעזריטש זי"ע.** (תס"ד-י"ט כסלו תקל"ג) "כמה פעמים ראו עינינו ולא זר, כשפתח המגיד הק' פי קדשו לדבר דברי תורה, היה נראה לעין כל, כאילו אינו בזה העולם כלל ושכינה מדברת מתוך גרונו, ולפעמים אפילו באמצע ענין ובאמצע תיבה היה פוסק ושהה זמן מה" כעין זה מוצאים אנו בשם תלמידו הרה"ק בעל ה"תניא" זי"ע כי "הרב המגיד הק' כשהיה מדבר תורה היה בהפשטה מאד, ומקודם שהתחיל לדבר היה אומר להתלמידים בלשון אשכנז: הערט [שמעון] מתיקות התורה, וסיפר בעל ה"תניא" זי"ע כי פעם אחת ראה שהוא מופשט יותר מבכל פעם, ובתוך האמירה הפסיק מלומר תורה כמו חצי שעה, וראה אז שנכנס איש אחד מלובש בלבושים דעולם הזה, ובא אצל הרב המגיד, הק' ודיברו זה עם זה כל החצי שעה, ומה שדיברו לא שמע, והאיש היה האריז"ל ושמענו שזה היה באותו זמן שהיה הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע אצל המגיד, הק' והוא היה גם כן בסעודה שם, בה אמר המגיד הק' תורה, כי מגודל ענוותנותו לא היה מסדר שולחנו בפני עצמו, ושאל הרבי ר' פנחס זי"ע להמגיד הק' על האיש: מי הוא, ואמר לו שזהו האריז"ל. **פעם** שלח המגיד הק' בידי הרה"ק הד"ר גורדון מצות שמורה לבנו המלאך, ומרוב חביבות טעם השליח חתיכה קטנה מהמצות, ומיד זה התחיל לשרוף בקרבו וראה שהוא בסכנה גדולה, ובא מהר להמגיד הק' והתוודה על שטעם מן המצות ועתה הוא נמצא בסכנה גדולה, אמר לו המגיד הק' האיך מלאך לבך לעשות דבר כזה, הלא אתה בסכנה גדולה, מהר וקח סם המשלשל, וכך יצא כל המצה שטעמת ולא ישאר בקרבך מאומה. **שאלו את הבעש"ט הק'** מדוע הוא מקרב כ"כ את המגיד הק' יותר משהוא מקרב את שאר התלמידים, ובפרט שהמגיד הק' הגיע מאוחר יותר מכולם, ולמה יש לו זכות קדימה, ענה להם הבעש"ט הק': מה אעשה, שבכל פעם שאני עומד ומכוון איזה כוונה שהיא, אני מבחין שהמגיד הק' כבר ג"כ השיגו ומכוון בזה, ולפעמים הוא אפילו עוזר לו. וכשיספרו למגיד מה שאמר עליו הבעש"ט הק', אמר: חלילה לומר כן שאני משיג את כוונת רבי, אכן זאת יכול להיות, שאני משיג איזה

אורחות חיים

יוצאות ידי חובתן בהדלקת בעל הבית אף לנוהגים כמהדרין מן המהדרין משום שאשתו כגופו (שו"ע ומ"ב תרעא, ב).

וכן הבתולות שבבית אינן מדליקות משום שהיו טפילות לאנשים בשעת הנס (מ"ב תרעה, ט; ועיי' הת"ס עמ"ס שבת כא: שהביא הטעם שעיקר התקנה היה להדליק בחוץ, ואין זה מכבודה של אשה לצאת לעת ערב לחוץ ולהדליק בין האנשים משום 'כל כבודה בת מלך פנימה', ואף בזמננו שמדליקים בפנים מנהג הראשון לא זז ממקומו), ומ"מ כיון שחייבות במצוה יכולות להוציא ידי חובה אחרים החייבים במצוה, ולכן, אשה שאין בעלה בבית מדלקת נר חנוכה בעצמה ומוציאה את כל בני ביתה (שו"ע ומ"ב תרעה, ג; ולהלן יב' האם בעלה חייב להדליק באופן כזה).

נחלקו הפוסקים אם הנוהגים שכל אחד מבני הבית מדליק לעצמו כמהדרין מן המהדרין וכדעת הרמ"א חייבים להנך קטן שהגיע לחינוך בהדלקת נרות כיון שמעיקר הדין מספיק בהדלקת בעל הבית, והדלקת שאר בני הבית הוא רק הידור,

ויש אומרים שאין חיוב חינוך בדבר שאינו מעיקר הדין, ולמעשה, אין צריך ליתן לו יותר מנר אחד בכל לילה, ולכלל הדיעות, קטן אינו יכול

חיוב הדלקת נרות חנוכה

צריך להזהר מאד בהדלקת נר חנוכה, ואמרו חז"ל בגמרא (שבת כא:): 'הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים', ופירש רש"י כי הכוונה על נר שבת ונר חנוכה (שו"ע ומ"ב תרעא, א), ובבבלי 'הרגיל בנר' הדלקת נרות יפים במנורה יפה (עיי' מ"ב תרעג, ב; ורסג, ב), וההקפדה על כל פרטי דיני הדלקת הנרות (עיי' מ"ב דרשו הע' 1).

מצות נר חנוכה שידליק כל אחד בביתו נר אחד במשך ח' לילות ומוציא בהדלקתו את כל בני הבית, והמהדרין מדליקין נר אחד לכל אחד מבני הבית, והמהדרין מן המהדרין מדליקין נר אחד ביום ראשון, ב' נרות ביום שני, ג' נרות ביום שלישי עד יום השמיני שבו מדליקים ח' נרות, ונחלקו הפוסקים האם המהדרין מן המהדרין מדליקים נרות לכל אחד מבני הבית, או שבעל הבית מדליק ומוציא את כל בני הבית, ונהגו כדעת הרמ"א שכל אחד מבני הבית הזכרים הגדולים מדליק בפני עצמו (שו"ע תרעא, ג).

נשים חייבות בהדלקת נר חנוכה כאנשים משום שהנס היה גם להם (עיי' מ"ב תרעה, י), ומ"מ נהגו שהנשים אינן מדליקות בפני עצמן אלא

להוציא אחרים במצות הדלקת נרות חנוכה, ולכן אשה שאין בעלה בבית לא תתן לבנה קטן שידליק ויוציאנה ידי חובתה, אלא תדליק היא כאמור לעיל (רמ"א ומ"ב תרעה, ג; בה"ל ד"ה ולדיהו).

הנוהגים במהדרין מן המהדרין יזהרו שלא ידליקו כל בני הבית את נרותיהם במקום אחד כדי שיהא היכר שמוסיפים להדליק עוד נר בכל יום [ואם ידליקו במקום אחד יחשבו שיש הרבה אנשים בבית וכל אחד מדליק נר אחד כ'מהדרין' ולא כ'מהדרין מן המהדרין' המוסיפים והולכים], אלא כל אחד יניח נרותיו במקום אחר, וראוי להזהר בזה אף ביום ראשון של חנוכה שאין שכיח הטעם האמור לעיל - משום 'לא פלוג' (רמ"א ומ"ב תרעה, ב; בה"ל ד"ה ויזהרו), וכן יש להזהר שלא להדליק במקום שמדליקים נרות שבת בכל ימות השנה כגון, מגש מיוחד על השולחן או בויטרינה מיוחדת שמניחים בה הפמוטות ומדליקים בה נרות שבת - כי אז לא יהיה היכר שמדליקים לשם מצות נר חנוכה (רמ"א ס"ז).

לכתחילה ראוי להדליק בשמנים שאורך צלול ובפתילות שהאור נתלה בהן יפה, ומצוה מן המזבחה ליקח פתילות מפתתן או מצמר גפן, ולהדליק עם שמן זית משום שבו אירע הנס (רמ"א תרעה, א; מ"ב ד), ואף הנרות שמדליקים בבית הכנסת ראוי להזהר להדליקן בשמן זית (עטרת זקנים בתחילת הסימן), ומי שאין לו שמן זית עדיף שידליק בשאר שמנים,

משידליק בנרות חלב או שעווה משום שהנס אירע בשמן, ורק אם אין לו שאר שמנים ידליק בנרות (מ"ב ד), ומ"מ לענין הדלקת נרות לילדים יש להקל שידליקו בנרות כאמור לעיל, שי"א שאין חייבים לחנכם כלל בהדלקת הנרות. שיירי השמן מנרות חנוכה שכבו אפילו אם כבו לפני שדלקו חצי שעוה [שהוא זמן ההדלקה מעיקר הדין] מותרים בשימוש ביום שלמחרת להדלקת נרות חנוכה (מ"ב תרעה, ז), כמו כן, יש נוהגים שלא להחליף הפתילות בכל יום שכיון שנעשית בהם מצוה אחת יעשו בהם מצוה אחרת (שו"ע תרעה, ד).

ויש נוהגים להחליף הפתילות בכל יום זכר למקדש שהחליפו הפתילות בכל יום (דרכי משה, ארחות חיים), וכן אנו נוהגים. משעת הגזירה ואילך שהתחילו להדליק בפנים חששו חכמינו ז"ל שמא יבואו להשתמש בטעות לאורך של נרות חנוכה ואסור להשתמש לאורך - כדי שיהא ניכר שהוא נר מצוה לפרסם הנס, ועוד, כיון שהוא זכר לנס שאירע במנורת המקדש, ובמקדש היה אסור ליהנות לאור המנורה כלל, ולכן תקנו להדליק נר נוסף מלבד הנרות שמדליקין בכל יום ואז אפילו אם ישתמשו לאור הנרות יהא נחשב שהשתמשו לאור הנר הנוסף, ונר זה נקרא 'נר השמש', ונהגו ליקח הנר שמדליקין בו שאר הנרות ל'נר השמש' (שו"ע ומ"ב תרעה, א), (נערך ע"י הרד"ג ר' יעקב טרויבע שליט"א)

הילולא דצדיקא

הגה"ק רבי משולם פייבוש הלוי העליר מזבאריזא זי"ע בעל "יושר דברי אמת" גלב"ע כ' כסליו תקנ"ה

חושן משפט, ועל סדר קדשים, ועוד, והיה מגדולי וחשובי תלמידיו.

הגאון האדיר רבי מאיר אריק זצ"ל כותב עליו (במהדורת שנת תער"ב) מתוך חרדת קודש: "כי בעודו בחיים חיותו רעשה תבל מחכמתו וכו' כל מעיין בו יראה נוראות ונפלאות פלאי פלאות מעוצם חריפותו ובקיאותו וכו' וגם לא בי הוא לספר גדלו, ומדי הביטי בספרו ידי וכל גופאי מירתתן ממתניתא ופלפולא דיליה, מרגניתא דלית בה טימא".

לימים אהו רבינו להוסיף שלמות על שלמותו, ונסע אל צדיקי הדור ללמוד מדרכיהם, בצלם חמד וישב, ונתקשר אליהם בעבותות אהבה. בראשית מכתבו המפורסם (קונטרס ראשון, אות א) הריהו מונה את שלשת רבותיו הדגולים מרועי החסידות: "משכילי הדור, אנשי מופת, בעלי רוח הקודש, אשר עיני ראו ולא זה, כמלאך אלוקים פחדם ויראתם, וכולם ממעין אחד שתו, הלא הוא האלוקי רבי ישראל בעל שם טוב זכרונו לברכה לחיי העולם הבא; ואני לא זכיתי רק לראות פני תלמידו האלוקי רבי דב בער זכרונו לחיי העולם הבא, ...ואף כמה פעמים הייתי לפני האשל הגדול האלוקי רבי מנחם מענדל מפרעמישלאן עליו השלום, זכרונו לחיי העולם הבא, זכותם יגן עלינו, וביותר להבדיל בין המתים ובין החיים, אשר שמעתי מפה קודש קדשים, בנן של קדושים, צדיק בן צדיק, הרב המופלג

גם מצד אמו היה רבינו רם יחס, אמו מרת ועכנא היתה בת הגה"ק מורנו רבי ישראל משה אב בית דין דקהלה קדושה טיסמניץ, שהיה מצאצאי רבי יהודא החסיד בעל ספר חסידים, ולמעלה בקודש.

בהגיע רבינו לפרקו נשא את בתו של אחד מחשובי תושבי עיר קניהניטש בגליציה, תקופה מסוימת אף התגורר אצל חמיו, בשבתו שם מצא את שאהבה נפשו, חבורתא קדישתא מבקשי ה', עמם נתקשר בקשר אמיץ וחזק לתורה ועבודה. לימים, נשא בזווג שני את הרבנית הצדקת מרת יענטל בת הגה"ק רבי מרדכי מבערז'אן, נכדת רבינו הרמ"א, המהרש"ל, ורבי מרדכי יפה בעל הלבושים, ולמעלה בקודש, שהאריכה ימים אחריו והיתה מפורסמת בצדקותה ובברכותיה הנושאים פירות, עד שרבים ושלמים נהרו אליה להתברך מפייה. מקובל כי גם הרה"ק בעל אוהב ישראל זי"ע היה בין הבאים.

מסופר כי חסידים רבים באו אליה לעת זקנותה, והיה בעת חלוקת ה'לעקיק', אם מישהו מהחסידים רצה לפשוט ידו ולקחת פעם שניה, הרגישה ואמרה: 'יד זה כבר לקח פעם אחד'.

רבינו בימי בחורותו למד את תורתו בנגלה אצל רבו שאר בשרו הגאון האדיר המפורסם בעוצם חריפותו ובקיאותו רבי משה צבי העליר אב בית דין דקהילת בוקשביץ, בעל מחבר ספר "גאון צבי" על טור ושולחן ערוך

הגה"ק רבי משולם פייבוש הלוי העליר מזבאריזא זי"ע נולד בסניאטין שבגליציה המזרחית בשנת ת"ק (לערך) לאביו הגה"ק רבי אהרן משה הלוי, ששימש בקדש כמגיד מישרים דקהילה קדושה סניאטין, בנו של הגה"ק המפורסם רבי מאיר אב בית דין דקהלה קדושה סטארי בראדשין. מפורסם לקדוש עליון היה רבי מאיר, ורבינו הבעל שם טוב הק' זי"ע נסע אליו ביחוד לקים בו שמוש תלמיד חכם. רבי מאיר היה חתן הגה"ק רבי יעקב משה מחבר ספר "ידי משה" על המדרש רבה, ונכד מורנו המהרש"ל בעל "ים של שלמה" ועוד, גם מצד אמו היה רבי מאיר נכד המהרש"ל ולמעלה בקודש מזרע דוד המלך.

את רבנות סטארי בראדשין ירש רבי מאיר שהיה בן יחיד לאביו הגה"ק הישיש רבי שמשון, שהיה גם הוא בן יחיד לאביו הגה"ק רבי אברהם העליר ראש ישיבת סעקולא בגליל לודמיר, חתן הגאון הגדול רבי יחיאל לוריא נכד המהרש"ל, ובנו של מרנא ורבנא רבי יום טוב ליפמאן הלוי העליר, בעל מחבר ספר "תוספות יום טוב" על ששה סדרי משנה, "מעדני יום טוב" על הרא"ש ועוד חבורים רבים. **בנוסף לכך** היה רבינו נין ונכד גם למורנו המהר"ל מפראג, וכן לרבי יצחק חיות אב"ד פראג בעל 'אפי רברבי', מורנו המהרש"א, הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי, הגה"ק רבי הירש אשכנזי בעל 'החכם צבי', וכן לבעל מחבר ספר צאן קדשים ולמעלה בקודש, צדיקים ומצוקי ארץ.

האלוקי מורנו הרב יחיאל מיכל (המגיד מזלאטשוב) נרו יאיר".

כאמור, היה מרואי פני המלך – המגיד ממעזריטש ז"ע, ואף נסע אליו לשבות בצל קדשו, וכמו שכותב (קונטרס ראשון, אות י): "ואני שמעתי מפה קודש קדשים האלוקי רבי דב בער ז"ע, באותו שבת שהייתי שובת אצלו בחיים חיותו... מהענין לציין מש"כ על רבו ממעזריטש (בקונטרס השני אות מז), שהיה מיחידי סגולה שנכנסו לעולם הזה ויצאו ממנו, דהיינו יצאו מהגופניות, שזהו בחינת התפשטות הגשמיות האמיתית, ואין זוכים לזה רק ע"י דביקות בהשי"ת וכו', וכי רק לאנשים כמותו נאמרו דברי הזוהר בכל מקום. אך גם לאחר הסתלקותו המשיך לדלות מלא חפנים מתורתו מפי תלמידיו, ומביאם בספרו בשם אומרם כגון: "מפי הרב החסיד מורנו רבי גרשון לאצקיר תלמיד האלוקי רבי בער ז"ל שאמר בשם רבו...". וכן "שמעתי מהרב רבי בער מחאדקוב תלמיד של האשל הגדול מורנו הרב רבי דב בער ז"ל...". ועוד. ומפי כתבו – "כתבי קודש מדברי קדשו, מלהיבים לב החרדים לעבודת ה' יתברך באמת", שנפלו לידו, והוא מרבה לצטט מתוך כתבים אלו, בכל מכתביו וחבוריו.

רבו הקדוש רבי מענדל מפרעמישלאן ז"ע שאליו נסע רבינו כעדותו "כמה פעמים", טרם נסיעתו ועליתו לארץ ישראל בשנת תקכ"ד פנה אל ידידו המגיד הקדוש רבי מיכל מזלאטשוב אודות תלמידו – רבינו, שהיה אז אברך צעיר בימי נערו, ואמר לו: אני מוסר לכם את האברך הזה שהוא "יהלום", אך עדין צריך ללטשו, ובכך הפקידו בידיים נאמנות.

אכן, רבו המובהק ממנו קבל עיקר תורתו בחסידות היה המגיד מזלאטשוב ז"ע, רבינו אף נמנה על בחירי תלמידיו היושבים ראשונה במלכות, בתקופה שדר המגיד בבראדי היה רבינו מיחידי הסגולה שהתפללו במנין שלו בביתו.

וכעדות רבינו בעצמו (שם, א): "ובאמת שמעתי כעת בחג השבועות הזה (שנת תקל"ז) מפי קודש קדשים, הרב המגיד (מזלאטשוב) מורנו הרב רבי יחיאל מיכל נרו יאיר שאמר וכו'". וכותב (שם יד) על אותו חג שבועות: "ששבתי שם חג שבועות ושבת שאחריו, ואמר דרוש ארוך בין מנחה של יום א' למעריב של יום ב' בקהלה קדושה בראד בבית המנין שלו וכו'". ושם מביא אחר כך מה ששמע מ"בנו של הרה"ק רבי ר' זושא מקהלה קדושה אניפולי, ויש לו בן בקהלה קדושה בראד והוא מתפלל במנין של המגיד וכו'".

דבקו ואמונתו ברבותיו וגודל התבטלותו אליהם עוברת כחוט השני בכל חבוריו, וכך כותב בהקדמה לספרו על התורה: "...חכמי משכילי

זורנו השלמים בעבודת ה' יתברך, הייתי מתאבק בעפר רגליהם ועשיתי אזני כאפרכסת לדרכיהם, ואף אם לא יכולתי לאשר ולקיים כל הדברים הנאמרים באמת, כי לא כל אדם זוכה לזכות נפשו כפי הראוי, עם כל זה לא עליך המלאכה לגמור, לזאת אחזתי בסנסני חכמתם".

ובקונטרסו כותב (אות כז): "אבל אני גם כן הבנתי כל מה ששמעתי מרבותי הקדושים הנ"ל קודם ששמעתי מהם, אבל לא נהגתי בדברים ההם, כי כתיב (משלי ג, ה): 'ואל בינתך אל תשען', עד ששמעתי מפיהם ומפי כתבם, אשר ידענו כי הם בעלי רוח הקודש ומקצתם שהיה להם גלוי אליהו זכור לטוב, כמו הבעל שם טוב הקי, ותלמידו מורנו הרב דב בער ז"ע, ומורנו הרב מנחם מענדל מפרעמישלאן ז"ע ואז בשמעי מהם נתקשרו הדברים בלבי, כאלו קבלתיים מפי חכמי המשנה ז"ל. וכל מה שאני כותב הכל הוא מדבריהם, וענין כל דבר חכמה שאני כותב, הכל הוא מהם, רק שלפעמים אני מסביר לך דבריהם במשל הקרוב, ולפעמים אני מפרש בזה איזה פסוק או איזה דבר בגמרא. אבל עיקר החכמה היא מדבריהם, ממה שחנני ה' יתברך להבינם ולהשכילם בטוב טעם".

כפי הידוע ביקר רבינו גם אצל עוד מתלמידי הבעל שם טוב, כמו הרה"ק רבי פינחס מקארין. בספה"ק 'דרכי האמונה' להרה"ק רבי יוסף דוד הכהן תלמיד רבינו כותב (בפרשת חוקת ד"ה ויקחו אליך): "שמעתי ממורי ורבי החסיד הקדוש מו"ה משולם פייבוש זצ"ל מזבאריזא שבעת שהיה אצל החסיד הקדוש איש אלוקי מו"ה ר' פנחס זצ"ל [מקארין] ששאל הרב מו"ה ר' פנחס בעת שלקח טאבקי מהפישקלי בזו הלשון 'רבי פייבוש, ווי מיינט איר, איז דא איין 'דבר רשות' אויף דער וועלט? מיר דאכט זיך אז ס'איז ניט דא קיין 'דבר רשות', אפילו אין דעם שמעק טאבקי, אדער עס איז איין מצוה אדער בהיפך חו"ו".

וכן אצל הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב ז"ע שהיה צעיר ממנו בשנים. כן מוצאים אנו גם כי רבינו הגה והמליץ לשומעי לקחו ללמוד בספרי בעל התולדות יעקב יוסף.

חברו וידידו הקרוב של רבינו היה הרה"ק רבי זאב וואלף מטשארני אוסטרהא ז"ע, על מדת קרבתו לרבינו מסופר: שלאחר פטירת המגיד הקדוש ממעזריטש התחיל ליסע אל רבינו להסתופף בצלו ולהתרועע עמו בתור חבר נאמן לעבודת ה', והיה דבוק אליו בלב ונפש. עד כדי כך, שחרף השתוקקותו העזה של רבי זאב וואלף לנסוע לארץ הקודש, לא היה מסוגל להפרד מרבינו ולנסוע מחמת קרבתם ואהבתם הגדולה, ורק לאחר פטירת רבינו התחיל רבי זאב וואלף בהכנותיו לנסיעה. ובערב ראש השנה של שנת תקנ"ח כשלוש שנים אחר הסתלקות רבינו, הגיע לארץ ישראל.

עוד מסופר, כי פעם כשחזר רבי זאב וואלף מזבאריזא לעירו טשארני אוסטרהא, נסע רבינו בעגלתו ללוותו כבוד דרך, אך לא יכלו להפרד

מרוב אהבתם זה לזה, אחרי כבוד דרך כשרצו להפרד, עלה רבי זאב וואלף לעגלת רבינו כדי ללוותו בחזרה לעירו, נפרדו שוב ועלה רבינו על עגלת רבי זאב וואלף ללוותו, אך רבי זאב וואלף אינו מוותר ועולה שוב על עגלת רבינו ללוותו לעירו, כה עזה ועמוקה היתה ידידותם.

וגם אחדים מגדולי תלמידי רבינו היו באותה תקופה ממש תלמידים של רבי זאב וואלף, כמו הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום, הרה"ק רבי דוד שלמה מסאראקא בעל ערבי נחל גם הרה"ק רבי חיים מטשערנאוויץ בעל "באר מים חיים" ו"סדורו של שבת" היה ידידו ועמיתו, רע דבוק לו מאח. ב"סדורו של שבת" אף מביא דבר הלכה ששמע מפיו.

על חבריו של רבינו נמנה הרה"ק רבי צבי הירש מנאדבורנא בעל צמח ה' לצבי, ורבינו מביא דבר תורה ששמע מפיו: "ודבר זה הסביר לי תלמיד אחד מן הרב מורנו רבי דב בער ז"ע, החכם השלם המופלג החריף, מורנו הרב צבי הירש נרו יאיר, שהוא לעת עתה מגיד מישרים בקהלה קדושה דאלני יצ"ו, רבינו גם פורס בשלומו מתוך ידידות עמוקה במכתבו לחסידיו בקהלת נאדבורנא. **לימים נתעלה רבינו** לכהן כמגיד מישרים בעירתו 'זבאריזא', רבים היו נוהרים לשמוע דרשותיו ואמרי שפתיו בדבריו היוצאים מלב קדוש ונכנסים ללבות השומעים, ובאורו ראו אור. חסידים רבים מבקשי ה' נקבצו גם באו להסתופף בצלו, לפי מקור אחד הסתופפו בצלו 'אלפי חסידים'. רבינו גם נוהג היה לנסוע מפעם לפעם לבקר ולשבות אצל חסידיו במקומות מושבותיהם, לחזקם ולחשלם, להדריכם בעבודת ה'.

על תלמידי רבינו נמנים גדולי ומצוקי ארץ, כהגה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ מסאראקא בעל "ערבי נחל", הרה"ק רבי יוסף דוד הכהן אב בית דין דקהלה קדושה יאסי בעל "דרכי האמונה", הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב בעל "אהבת שלום", הרה"ק רבי זאב וואלף שור אב בית דין דעיר סקאליט מחבר "ספר הדרושים", וכן בן גיסו של רבינו הגאון הצדיק רבי יצחק אב"ד בוקשביץ.

לצד קדושתו ופרישותו, היה נודע בשערים בעוצם חריפותו ובקיאיותו כגאון ופוסק מופלג. ידידו מנוער של רבינו, הרה"ק בעל "נטע שעשועים" מכנהו בתואר: "אחד המיוחד בחכמה ובמדע".

הגה"ק רבי אהרן משה טויבש אב"ד יאסי ובעל "קרני ראם" על הש"ס ומהרש"א כותב בהסכמתו על ספרי רבינו (בשנת תרי"א): "שם המחבר נודע בשערים, ואחריו כל אדם ימשוך, ומי פתן חרש לא שמע שמעו הטוב בתורה וחכמת התלמוד, ומחזה ש-ד-י אשר חזה אור בהיר בשחקים".

פעם נסע רבינו אל הגאון האדיר רבי יעקב אורנשטיין בעל "הישועות יעקב" אב"ד לעמבערג. כאשר הגיע אליו ונפגשו, ברך עליו הישועות יעקב ברכת "אשר חלק מחכמתו

ליריאיו" בשם ומלכות, כמו שמברכים על חכם מובהק וגדול הדור.

תלמידו בעל "ערבי נחל" מזכירו כמה פעמים, בספרו "לבושי שרד", באורח חיים סימן קס"ח מביא קושיא ששמע מפי "מורנו הרב החסיד והקדוש מורנו הרב משולם פייביש הלוי זללה"ה מזבאריז". וכן בהלכות מקואות מביא מעשה במקוה שנתעוררה שאלה על כשרותה באורח זמני בשנת תקנ"א "בעירו של כבוד מורנו הרב החסיד בוצינא קדישא מורנו הרב משולם פייבוש הלוי זללה"ה, ועמדו בו חכמי העיר מחד להתיר המקוה, ורבינו מאיך לאסור, "ופלפל עמי הרבה בזה..." ויצא הדבר באסור. מפליא לציין את דברי הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא כשדן בענין...מה שאמר שיצא הפסק הזה מפה קדוש מורנו ורבינו איש אלוקים קדוש ונורא מורנו הרב רבי פייביש מזבריז - בודאי פסקו אמת ויציב ואנו שומעין את דבריו כאלו יצאו מפי השכינה.

כמו כן עמיתו וחברו הרה"ק בעל סדורו של שבת, כשדן האיך לכתוב הנונין ההפוכין בפרשת ויהי בנסוע - ובנוחה, כתב: "וגם בזה שמעתי מפי איש אלוקים קדוש בוצינא קדישא נר ישראל המפורסם המנוח מורנו הרב רבי משולם פייבוש זכרונו לחיי העולם הבא מגיד מישירים מזבאריז"א, שהוא היה בקי בכל מקומות וחדרי מאמרי הפוסקים ושו"ת בענין זה, והראה לפני ראיות שאף זאת ראוי לבטל, שלא יהיה שום יתור בתורה, כמאמר הקרא לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו, כשם שהחסר הוא גרעון להתורה, כך היתר - כנטול דמי, והוא גרעון לתורה הקדושה, עד כאן דבריו".

במיוחד היה מפורסם בעניני סת"ם, ואף תיקן נוסח לשם יחוד לאמרה קודם עיבוד הקלף לכתובת סת"ם, וקודם כתיבת סת"ם. בספרו יושר דברי אמת (קונטרס שני לז) אף כתב בענין קדושת האותיות, וז"ל: כן ענין האותיות נתן לנו הש"י ציורם בגופנים אלו דוקא, באופן שרצה בחכמתו הסתומה והקדומה, ובציור הזה מתלבש בכל אות רוחניות וחיות אחד פרטי המצטרך, וע"י צירוף אותיות לתיבה הוא ענין שלם. ובזה יש טעם לכתובת ספר תורה ותפילין ומזוזות בקדושה על פי דת תורתנו הקדושה בכוונה נכונה, כדי שישירה הרוחניות על גופי האותיות. ובלשון הערצה מופלגת כותב עליו רעו ואמיתו הרה"ק בעל באר מי חיים זי"ע (סידורו של שבת ח"ב דרוש ג פ"א) וז"ל: "וגם בזה שמעתי מפי איש אלקים בוצינא קדישא נר ישראל המפורסם המנוח מוהר"ר משולם פייבוש זלנה"ה מ"מ מזבריז"א, שהיה בקי בכל המקומות וחדרי מאמרי הפוסקים ושו"ת בענין זה".

גם הגה"ק בעל ה"דעת קדושים" מבוטשאטש זי"ע מביא מה שמע "בשם הרב המפורסם בש"ט מו"ה פייביש ז"ל מ"כ בק"ק זבאראזא יצ"ו שיש צד היתר לטלטל ספר תורה הקדושה על ידי שמהלכין עשרה אנשים עם הס"ת הקדושה", ומסיים: כי "על פי זה נחה דעתי במה שנוהגים

פה לטלטל ס"ת הקדושה מביהמ"ד הק' למקום דירתי פה" (אשל אברהם או"ח סי קלה סי"ד. וע"ע כע"ז ב"דעת תורה" להמהרש"ם).

כן היה לו ברשותו ספר-תורה מיוחד, ונזכר כמה וכמה פעמים בספר "משנת אברהם" על הל' כתיבת סת"ם (זיטאמיר תרכ"ח), שאף מסתמך עליו רבות בדיוני צורת האותיות, ומציין במקום אחד (סי כד): "וכן ראיתי בספר תורה הקדושה של הרב הגאון איש אלפי המפורסם כקש"ת מוהר"ר משולם פייבוש ז"ל מק"ק זבריזא

רבינו כתב לעצמו ספר תורה מיוחד בדחילו ורחימו בקדושה ובטהרה, ספר התורה הגיע לידי הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע, ועבר בירושה לבנו הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע, והונח אחר רוב כבוד בארון הקודש המפורסם בקלויז הגדול בטשורטקוב, ונהגו בו יתרת כבוד. **מקובל היה** בפי חסידי טשורטקוב, כי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע העיד שספר תורה זה נקי לגמרי משגיאות, באמרו כי לא יתכן שיהיו בו טעויות, כי רבינו בכתבו את הספר בקדושה ובטהרה היה בורא בכל אות ואות שכתב מלאך השיך לאותו אות, ולא היה ניגש להמשך הכתיבה עד שמתבונן בפני המלאך שנברא האם הוא אכן המלאך הנכון שצריך להברא מאות זה, ורק אחרי שזהה אותו על נכון כי הוא נברא במקומו, היה ממשיך לכתוב עוד אות.

גם בתורת החסידות הפיצו תלמידיו את תורתו, בספר "אגרא דפרקא" (אות טו) כותב הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע: "ספרו לי תלמידי הרב המפורסם בוצינא דנהורא מורנו הרב רבי פייבוש מזבאריז"א איך שאמר להם שאסור להסתכל ברע של הצדיק, כמו שהמסתכל באור החמה עיניו כהות, כן המסתכל ברע של הצדיק. גם אמר כאשר תראו מחלוקת בין הצדיקים, אל תדמו שהוא מסטרא דס"מ, רק להיות שכיון שקרבו ימי ביאת אליהו ז"ל לעשות שלום בעולם והנה זה עבודתו, הנה נתהוה מחלוקת בין הצדיקים בכדי שיהיה לאליהו במה לעבוד את השי"ת,

ועפי"ז נ"ל דמש"ה אמרו חז"ל דור שבן דוד בא בו קטגוריא בת"ח (כתובות דף קי"ב ע"ב), כי להיות כבר מכין אליהו את עצמו לבא לעשות שלום בעולם. ואעפ"כ נ"ל שזה הוא רק עצה להמון עם שלא יבואו להרהר על הצדיקים בנידון זה, אבל יהא רעוא מי שאמר לעולמו די יאמר די לפירוד לבבות ישראל.

מובא בספר יושר דברי אמת... כי זה כלל גדול בכל ספרי קבלה שאין דמיון בין הרוחני והגשמי כלל וכלל אפילו כמלא נימא, כמו שכתוב בספר שערי אורה, כמו שכותבין ראובן על איש ראובן, ואין דמיון כלל בין האותיות המורים על ראובן ובינו, כי האותיות הם בצירוף על גבי נייר או קלף, והוא אדם בגוף ובנפש, רק לסימן, ויותר מזה הוא רחוק [הרוחני מהגשמי], אבל השי"ת רוצה לזכות עמו ישראל לשיתדבקו

ויתקרבו אליו מן המרחק הגדול שנתרחקו, ונאצלו ממנו ונשתלשלו דרך כמה עולמות אין מספר עד בואם אל עולם העשיה בגוף, ויש להשי"ת נחת גדול מזה שיתקרבו מהמרחק, כאדם המתענג בבוא אליו בנו ממרחק גדול אחר זמן רב, שלא ראהו זמן רב, ויש לשניהם תענוג גדול לאב ולבן. **אבל איך אפשר זה** ההתקרבות, והוא על ידי אותיות התורה והתפלה, כי השי"ת ברא עולמו בכ"ב אותיות התורה כמבואר בספר יצירה.

וענין אותיות השי"ת, הוא דרך משל בהבדלות אלפי אלפים עד אין חקר, הדיבור היוצא מפי האדם שנקבע לו בה' מוצאות הפה, (ומהם) [והם] כ"ב אותיות, וכשאדם מדבר נאצל כל דיבור מנפשו אצילות רוחני, וכל הנפש יוצא בהדיבור, כמו שאמר הכתוב (שיר השירים ה, ו) נפשי יצאה בדבור, וכמו שכתוב בראשית חכמה שער הקדושה (פרק י'), והוא כמדליק נר מנר, ואפילו רבבות נרות יוכלו להידלק מנר אחד והנר במקומו עומד, כן ענין הבל היוצא מן האדם על ידי הדיבור, נמצא הדיבור הוא אצילות נאצל מהנפש, אבל הוא מדרגה אחרונה, כי בתחלה היא במחשבה י', בהרהור ה', ואחר כך בקול פשוט ו', ואחר כך בה' מוצאת הדבור ה' שניה, והכל רוחני חיות הנפש המדברת...

הרה"ק מהר"ש מזויעל זי"ע סיפר כי הרה"ק ר"מ מטשערנאביל זי"ע נודמן פעם אצל הרה"ק רבי פייביש זבאריז"ער זי"ע וביקש לשמוע ממנו דבר תורה, ואמר לו רבי פייביש איזיל ואימלך בדביתוהו, ושאל רשות מזו והיא אמרה כי לאורח חשוב כזה מגיע שישיעו לו דבר תורה, ופתח רבי פייביש ואמר, הנה כתיב כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, בלעם הרשע ראה שאינו יכול להכשיל את ישראל אמר בלבו אעלה אותם למעלה ממדרגתם ועי"ז יפלו למטה, וכך עשה ולא עלתה בידו כיון שבנ"י מקושרים להשי"ת ואין שייך בהם נפילה מהשורש, ועי"ז אמר כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, היינו שהם קשורים לשורש גבוה ולא שייך בהם נפילה.

מסופר כי שנקלע פעם רבינו לסאראקא עיר רבנותו של תלמידו בעל ה"ערבי נחל", ביקש התלמיד הגדול להראות קבל עם בני העיר לומדיה וחכמיה את גאון עוזו של רבו הקדוש, ולהפריך בכך את טענתם על שהוא - רבם - שהיה מפורסם כגאון עולם, נוסע לקבל תורה מפי איזה רבי. טרם שהגיע רבינו לשם, ביקש מאת למדני העיר להתכונן לקראתו בכמה קושיות חמורות בש"ס, כדי שהרבי יצטרך להשיב להם, ואז יתודע לעין כל חריפותו וביקאותו, ורוב חילו בתורה. כשנכנס רבינו לבית המדרש, נגשו אליו הלומדים והחלו להרצות בפניו את קושיותם וספקותיהם, כשסימו דבריהם וחיכו למוצא פיו, נענה רבינו לעומתם שהוא יודע לפתור את כל הקושיות בתרוץ אחד, ופתח פיו ואמר: ...איני יודע! לאחר מכן נכנס אליו ה"ערבי נחל" והתאונן לפניו: "וכי לא די

במנת חלקי שסבלתי מהם עד עתה? ומעתה יהיה להם ביותר פתחון פה". השיבו רבינו: "מעולם עמלתי שלא אראה למדן, וכעת ברגע אחד בגלל הנאתך אתה רוצה שאאבד עולמי?"

מידת האמת בעניני עבודה היתה נר לרגליו, ולמענה היה מוכן לותר אף על מדרגות גדולות. וכעדות הגה"ק רבי משולם נתן מרגליות אב"ד בארדיטשוב ששמע בעצמו מרבינו סספר: "בימי חרפי בא הבעל דבר ורצה לכבדני במדרגת רוח הקודש ועוד מדרגות גבוהות, ודחיתי הכל ולא רציתי רק האמת".

לא בכדי קרא רבינו שם ספרו "דרך אמת" יען כשמו כן הוא, וכל ספריו מלאים בדברים כדרכונות בדברי מוסר והתעוררות בענין עבודת ה' באמת, ושלא להונות את עצמו בענינים אלו. נעתיק לדוגמא אחדים מהם, בקונטרס הראשון (אות ד) כותב: "ועל זה עפעפינו יזלו מים, איך אנו רחוקים מאד מן האמת, כגבוה שמים על הארץ, ויותר מזה. ולמה לא נודה על האמת בינינו לבין בוראנו יתברך, ואף לפני כל נשפיל עצמנו כאזוב, בראותנו וביודענו חסרוננו..."

וכן שם (אות א): "באמת ובאמונה, מי שלומד היטב בספרי מוסר, וזכה לשמוע מפי קדושי עליון, החכמים השלמים באמת, ויש לו מוח בקדקדו, ולב חרד לעבודת ה' יתברך לאמתו, לא לרמות את עצמו ולהשטות את עצמו..."

לעומת זאת מסופר כי במקום פיקוח נפש התנהג בענין זה בבחינת "עם עקש תתפתל" – היפך האמת, הרה"ק בעל ה"אהבת ישראל" מוידניץ סיפר פעם, כי רבינו, אשר היה ידוע כאיש האמת, נאלץ פעם לברוח מרוסיה מפני שהלשינו עליו לשלטונות. סכנה גדולה היתה צפויה לו, ומשום כך נכנסו אליו מקורביו והוכיחו לו כי על פי ההלכה הוא מחויב להסכים שיכינו לו דרכון (פאספארט) מזויף על שם מישוהו אחר, כדי שיוכל לעזוב את רוסיה, ואכן בגין פיקוח נפש הסכים רבינו. כשהגיע לגבול ושאלוהו לשמו, בדה רבינו מלבו שם אחר, לא שמו האמיתי ולא השם שנכתב בדרכון, ונתנו לו לעבור. מאוחר יותר, כששאלוהו מקורביו מדוע נהג כן, השיב: "אני יודע כי הרוסים ימינם ימין שקר, וצריך לומר להם שקר מוחלט מתחילתו עד סופו, אילו אמרתי את השם שהיה רשום בדרכון, הייתי אומר בזה אמת במידת מה, שהרי כך הוא רשום, אולם הם אינם סובלים את האמת".

גודל ענותנותו מבצבצת פעמים אין ספור מבין השיטין בספרו, ובהרבה מקומות הריהו מרחיב את הדבור ומבאר כי מי שעניי שכל לו יודע שבאמת הוא כאפס ואין, וענותנותו מסתכמת רק בכך שיוודע את מצבו האמיתי, וכך כותב בקונטרס ראשון (אות ו): "מי שרוצה להתדבק לה' יתברך באמת בלתי לה' לבדו, הוא מבין, שאי אפשר להתדבק בו, אם לא שידחה ממנו גבהות לבו, ויכיר חסרונו ופחיתותו תמיד כל כך, שלא ידמה בעיניו שיש לו איזה מעלה, כי האמת הוא כך למשכיל". **מובא בספר יושר דברי אמת** שמעתי מזקן אחד ישיש, תוארו כמלאך אלקים, תלמיד

מובהק של הבעש"ט הק', ושמו רבי דוד ממיקאלוב, ששבת עמי בהיותי אצל מחותני בק"ק טשארי אוסטרא, שאמר שבדורות הללו מתגברת מאד הקליפה של הגבהות, כמו שאמרו בגמרא (סוטה מ"ט ע"ב) בעיקבותא דמשיחא חוצפא יסגא, והטעם מחמת שהם דורות שפלים והם רחוקים מן השורש, כמו עקביים שהן רחוקים מן הראש, לזאת מתגבר הגבהות עליהם מאד, כי זהו סימן כל מה שאדם שפל במעלה יותר, הוא יותר מתגדל, כמו ששגור בפי העולם זה, כי הגבהות בא מהעדר הבנה והבושה לפני השי"ת שממלא כל עלמין, וכל מי שמרוחק ממנו יותר על ידי עבירות ופשעים, הוא עז פנים יותר וגבה לב.

וצריך להזהר בזה הרבה מי שרוצה להתקרב להשי"ת, אף על פי ששונא הגבהות, אבל דבר זה הוא בלב, בכל עת הלב מתהפך לתאוה לאהוב השבח ולשנוא הגנות, ואין בדור הזה נקי מזה כלל, אפילו הצדיקים הגדולים, זולת יחידי סגולה בני עליה שזכו לקבל אולפן מפי הבעש"ט הק' זלה"ה ותלמידיו ואחזו בנתיבתם, וזולתם הכל נלכדים בפח זה, כמו שאנו רואים בעוה"ר בדור הזה הקטטה והקנאה השי"ת ירחם עלינו, וצריך לבקש מאד על זה מלפני השי"ת שיעזרנו על זה, ובפרט בעת אמירת אלקי נצור וכי באמריו ונפשי כעפר לכל תהיה צריך לבקש מאד בכונה נכונה על ענין השפלות, כמו שכתוב בראשית חכמה (שער העונה פרק ג' ד"ה עוד דרך אחר) עיין שם.

סיפר הרה"ק רבי יהודה צני מראזדלא זי"ע, כי רבינו בא פעם לרימונו בשבות שם בשבת קודש, ולמחרתו ביום ראשון, בא אל הרה"ק רבי מענדל מרימונו זי"ע בבכיות במר נפשו, על שהוא כבר כבן חמישים וארבע שנים ועדיין לא עשה תשובה, התחיל הרה"ק רבי מענדל להתמרמר כנגדו ובכה באמרו כי גם הוא בצרה זו, עד שהסכימו ביניהם לכרך זה את זה.

בספר "קבוצת יעקב" כותב בשם אביו שסיפר לו רבינו בעצמו כדברים האלה: "פעם אחת בא בליבי חשק גדול שאתפלל מנחה בטלית ותפילין, ואתה ידעת שאיני חופז ומהיר במעשים, עד אשר אבחון אותו בשבע חקירות ובדיקות, אולי מתגבר היצר בזה, ליקח בזה חלק בראש, והמתנתי כמה זמן בישוב דעתי בזה, עד אשר נדמה לי כי חף אנוכי מכל שום פניה בזה, והכנתי את עצמי ללבוש התפילין, וכאשר רציתי לקחת התפילין ללבשם, התחיל לבי לבעור בחשקות גדול יותר מהחשק ללבישת התפילין בוקר לתפלת שחרית, תיכף שמטתי ידי ולא לקחתים. אמרתי, בודאי דברים בגו, כי זה דבר שאינו, לתפילין בשחרית צריך להיות החשק יותר מלתפלת מנחה, ובודאי התגנב היצר בזה".

עוד מסופר, שפעם אחת בשבת קודש בשעת אכילתו, בא אליו היצר הרע ואמר לו: "האיך אתה אוכל, כלום התפללת היום כראוי, איך מלאך לבך לעבור על דברי חכמים ז"ל שאמרו (ברכות י, ב): לא תאכלו על הדם – לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם?" השיב לו רבינו: "תדע שבדין אני אוכל עתה, דתפילה הוא מדרבנן וסעודת שבת הוא

מדאורייתא, ולא יתכן שבשביל תפילה שהיא מדרבנן, תדחה מצות סעודת שבת שהוא מדאורייתא".

בהזדמנות שונה, בא אליו היצר בתואנה אחרת, היה זה ביום שבת קודש בעת תפלת שחרית, בשעה שתפס הציצית ביזו, והראה לו שהותר קשר אחד של ציציותיו, והוא סימן על פי ספרים קדושים שאין לזה האיש יראת שמים, והראה לו כל זה כדי להחליש דעתו. התחזק רבינו והשיב לו: "דע בזה, שאני ירא מה' יתברך, שאם לא כן היה בכוחי לתקן הקשר, ורק מפני שאסור לעשות בשבת קודש קשר אינני מתקן, ואין זה רק מיראת ה'".

עוד סיפר, שפעם אחת נכספה וגם כלתה נפשו בתשווקה גדולה להתענות תענית יחיד למרות חלישות כוחו ותשישותו, והגביל לעצמו זמן – יום אחד מסוים, שבאותו יום יתענה. והיה משעת קביעת התענית ואילך עד יום התענית עצמו, היה בוער בקרבו אש התשווקה שיגיע לאותו יום התענית, או אז אמר: "עתה ידעתי שהוא מעשה היצר, דהרי ידעתי שבזמן שאני בבריאות גופי חזק, ובהגיע עת התענית צבור, שאז הוא מיצד החיוב, עם כל זה לא בוער בקרבי תשווקה כזה, על כן אין זה אלא מעשה יצר כדי להחליש את גופי, וכתבי: 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם', בהוסיפו כי 'ביום התענית צבור עצמו צריכין סיעתא דשמיא מאוד, שיהיה שלם ונקי מכעס וכדומה, לבל יצטרך עוד להשיב תענית לתעניתו, ודי לצאת ידי חובתו בתענית צבור" ולא להוסיף תעניות, ועל כן לא התענה.

מסופר, כי בנסעו פעם לדרכו, נפלה עגלתו עם הסוסים אתו אל אחת הבורות מבלי יכולת להחלץ משם, כשבנוסף לכך החל לרדת גשם שוטף, שהרטיבו עד לשד עצמותיו. כשנוכח במצבו אשר היה בכי רע, פתח פיו בחכמה בתפלה ובתחנונים ואמר: "רבונו של עולם", איני מתרעם חס ושלוש עליך כי יודע אני שבצדק גמלתני זאת, וצדיק הוא ה' כי פיהו מריתי, אתה אמת ומשפטיך אמת, וכל זאת הגיעתני תמורת מעשי הרעים. אמנם, הלא ודאי אין תכלית הדבר אלא לעורר אותי בתשובה, על כן שואל אני ממך: האם יכול אני לשוב בתשובה בעודי שקוע כאן בבור תחתיות בטיט ורפש, והקור חודר עד לשד עצמותי? וכי אלו מצוות ומעשים טובים אוכל לעשות כאן בעמקי הבור? מקבל אני על עצמי כי בצאתי מצרה לרוחה אשוב אליך באמת ובלב שלם ואשנה את דרכי לטובה".

פעם עבר הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע את הפאליש מהבהכ"נ בטשורטקוב, והיו שם חסידים שותים לחיים, וספרו זה לזה מהרה"ק רבי פייבוש זביריער זי"ע בעמח"ס דרך אמת, שהיה קורא לכל אדם בשם 'צדיק', ודרכו בקודש היתה תמיד ללמד זכות על כל עוברי עבירה. פעם הביא לו עשיר אחד מחסידיו כובע משי חדש, והיה חשוב אצלו מאוד, ושמר את הכובע תמיד שלא יגנבוהו כי היו שכיחים לבוא לבקרו. לא עברו ימים רבים והכובע אכן נגנב, כשנכנס אליו נותן

הכובע, סיפר לו רבינו שבא 'צדיק' אחד שמסתמא לא היה לו כובע ללבוש, ולקח את הכובע החדש שקנית עבורי. נתמלא בעל המתנה חימה, ואמר: הכי לזה הגנב קורא הרבי צדיק? השיב לו רבינו בסנגוריה: בודאי שהוא צדיק, מסכן (נעביך) לא היה לו מה ללבוש על ראשו. ענהו העשיר עזות: אדרבא תאמרו נא גם לי איזה היתר שיותר לי לגנוב מה שחסר לי, הרי בתורה הקדושה כתוב לא תגנוב, ואתם קוראים לו צדיק? שתק רבינו וחשב קצת ברעיונו הקדוש, אחר כך פתח פיו ואמר לו: "מה אעשה ער איז פארט א צדיק, כי בפרוש נאמר 'ועמך כולם צדיקים', איז פארפאלען, ער איז טאקע א צדיק".

ואמר הרה"ק מטשורטקוב זי"ע למספר: די האסט מיר איצט פאר ענטפערט א שווערען רמב"ם, אין די י"ג עיקרים זאגט דער רמב"ם, אני מאמין באמונה שלימה שהבורא יתברך שמו, יודע כל מעשי בני אדם ומחשבותיהם, ומביא ראיה מן הפסוק שנאמר היוצר יחד ליבם המבין אל כל מעשיהם, ומדוע אין מביא הרמב"ם לשאר העיקרים ראיות מן הפסוק, דהיינו יחוד הבורא, שנבואת משרע"ה היתה אמיתית שהתורה נתונה למשרע"ה וכו'. אלא שהעיקר העשירי הנז' נוגע לענין ידיעה ובחירה שמביא הרמב"ם ואומר שהידיעה לא מכרחת הבחירה, וקשה למצוא תירוץ מספיק על זה, לכך מביא הרמב"ם על העיקר הזה ראיה שנאמר היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם, לתת שכר ועונש לפי המעשים, אע"פ שכבר אמר שהבית"ש יודע כל מעשי אדם מקודם שנברא, וזה ראיה שידיעת הבו"ש לא מכרחת הבחירה לבני אדם, ואע"פ שאין משיגי הגוף יכולים להשיג צריכים להאמין באמונה שלימה שהקב"ה הכל יכול. וסיים הרה"ק מטשורטקוב זי"ע זהו מה שהשיב הרה"ק מזבארזי על השאלה איך יכול הוא לקרוא לגנב צדיק, שנאמר ועמך כולם צדיקים איז ער טאקע א צדיק.

עבודתו בקודש היתה למעלה מכפי יכלתו חרף חלישות גופו. הרה"ק רבי שמואל ז"ל אב בית דין דעיר זאלישטשיק שהיה בן בית אצל הבעל שם טוב הק', ומיוודד עם גדולי צדיקי דורו, נוהג היה לקיים את בעצמו מאמר חז"ל (אבות פ"א מ"ז): "יהי ביתך בית ועד לחכמים", הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב הק' היו מתאכנסים אצלו לעיתים קרובות, גם רבינו היה בא לבית מלונו מפעם לפעם. העיד נכדו בעל מחבר ספר "קבוצת יעקב", כי כשהיה רבינו מתאכנס אצלו היה אומר לבתו, שתשגיח שיביאו לו בכל פעם תקרובת מיני מרקחת ושאר דברים להשיב נפשו. בהטעימו: "כל הצדיקים, ה' יתברך נותן להם גוף חזק כפי נשמתם, שיהא ביכולת גופם לסבול את נשמתם, ורבי פייבוש'ל גופו חלוש, ואין ביכולתו לסבול מעומס נשמתו הקדושה".

מעשה היה בהרב החסיד המפורסם אחי רבינו, שאחזו רוח רעה רחמנא ליצלן, ונסע לכמה מצדיקי הדור להושיעו מצרתו, אך לא הועילו לו דבר, מאידך יעצו לו כולם כמתנבאים בסגנון

אחד: 'סע לאחריך הקדוש, ובודאי הוא יועיל לך ומשם תצמח ישועתך'. ויעש כן, ויסע לאחיו הקדוש. כאשר דרכה כף רגלו על מפתן בית רבינו וראהו, הרים את קולו וצעק: 'צא טמא, צא!' ובאותו רגע יצאה הרוח הרעה מאתו וחזר לאיתנו בבריאות כבראשונה. ויהי לפלא.

פעם שבת רבינו בעיר סקאלא, רבים נהרו לשם להסתופף בצלו הקדוש. גם תלמידו הרה"ק האהבת שלום מקאסוב זי"ע השתוקק לשבות אצל רבינו, ומחוסר אמצעים לשכר עגלה, עשה את דרכו רגלי אל העירה הנכספת. ביום חמישי לפנות ערב הגיע לבית מזיגה של בעל בית יהודי בכפר אחד. כל היום לא בא מאכל לפיו, וגם היה עייף ויגע מעמל הדרך. הוא שאל את בעל הבית אם יש לו מקום ללון. והשיבו: "ללון יש לי מקום, אבל לארוחת ערב אין לי מה לתת. גם העוללים שואלים לחם ופורש אין להם. הפרנסה פסקה לגמרי, ואני חייב להאדון של הכפר דמי שכירות, ואם לא אשלם בימים הקרובים יאסר אותי בבור יחד עם בני ביתי". עגמה נפשו של האהבת שלום לשמע את יסורי בעל הבית, וכל הלילה לא נתן שיני ה לעיניו. בבוקר נפרד מבעל הבית וברכו שהשי"י יעזור לו.

רעב ועייף המשיך בדרכו לסקאלא. בדרך פגש מרכבה נוסעת, ובתוכה יושב יהודי עשיר שפנה אליו בשאלה: "אברך, לאן אתה הולך? השיבו: "להרבי מזבזריז". "א"כ - אמר לו הנוסע - "בא ושב עמי בעגלה, כי גם אני נוסע לשם. השיב לו האהבת שלום: "לא אסע אלא בתנאי שתתן לי עשרים רייניש". חרה אף העשיר ואמר: "לא די שאני לוקח אותך בחנם על מרכבתי, עוד מבקש אתה שכר? ובכל זאת אתן לך נדבה הגונה, אבל לא סכום גדול כזה". אמר לו האהבת שלום: "תאמין לי, שאיני צריך למעות בשבילי, הדבר הוא לטובת אחרים וגם לטובתך הוא". שאלו העשיר: "איזה טובה תוכל להיות לי מזה?". והשיבו: "מי יודע מה יולד יום, הלא גלגל הוא החוזר בעולם". הדברים נכנסו ללב העשיר והוציא עשרים רייניש ונתן לו. אמר לו האהבת שלום: "עתה לא אזוז מכאן עד אשר תשוב יחד עמי בחזרה לבית המזיגה הקרוב, למען תראה בעיניך, גודל המצוה שקימת". העשיר הסכים, ונסעו ביחד לכפר ונכנסו לבית המזיגה, האהבת שלום מסר את הכסף לבעל הבית, ואמר לו שילך אל העיר לקנות יין שרף, והבטיח לו שמהיום והלאה יצליח בכל אשר יפנה. אח"כ אמר לעשיר מצוה גוררת מצוה נתפלל כאן תפלת שחרית, ובינתיים תן איזה סכום כסף לבעל העגלה ויקנה לחם לפי הטף, ולקנות צרכי שבת, וגם בשבילנו סעודת שחרית". כשנפרדו מבעל הבית, לחש לו האהבת שלום על אזנו בסוד: "דע לך כי מעתה תעלה מעלה מעלה, וברבות הימים ירד העשיר הזה מנכסיו, ולכן תדע אשר לפניך לשלם טובה תחת טובה". כשהגיעו לבית רבינו, היה שם דוחק גדול מרוב האנשים, ולא יכלו לגשת אל הקודש פנימה, עד כי רבינו הרגיש בהם מרחוק, ואמר: "פנו מקום לעושי

מצוה". כשנכסו אליו, התחיל האהבת שלום לספר לרבינו את פרשת הכסף ונדיבות לבו של הגביר. אמר לו רבינו: ידעתי בני ידעתי, אבל אני רוצה לדעת אם אמרת לבעל בית המזיגה, שידע איך להתנהג במשך הזמן". השיב האהבת שלום בחיוב, והוסיף כי בעל מזיגה קיבל דבריו. אחרי תקופה סבל העשיר הפסדים ונזקים, ולא עבר זמן רב, ויצא נקי מנכסיו ונעשה עני ואביון. הוא נאלץ לכתת רגליו על פתחי נדיבים, ונדד מעיר לעיר לקבץ נדבות יד, ואותו בעל בית מזיגה עלה מעלה מעלה כהבטחות הצדיק. בינתיים נתפרסם האהבת שלום, ושמעו הלך לפניו.

אחרי עבור אי אלו שנים הגיע העשיר שנתרושש בדרך הילוכו לעיר קאסוב משכנו של האהבת שלום. הוא נכנס אל הרבי כדי לקבל נדבה, ולא ידע כי הרבי הוא אותו אברך שמסר לידו את הכסף. כשנכנס הכירו הצדיק תיכף, ואמר לו: "איעצך ויהי אלקים עמך. אני אתן לך מכתב לעשיר אחד, וע"י תבוא לך ישועה". מצויד עם המכתב נתן פעמיו לעבר אותו עיר ששלחו האהבת שלום. כשהגיע אל ביתו של אותו עשיר, קבלו בעל הבית בסבר פנים יפות. מיד מסר האיש את המכתב לעשיר. אך בטרם פתח את האגרת אמר: "יודע אני שהמכתב הוא מהרבי מקאסוב, כי היום נראה אלי בחלומי, ואמר לי שהגיע הזמן שאשלם טובה תחת טובה". והזכיר להעני את כל אותו מעשה, וגם גילה לו את הסוד שלחש לו אז הצדיק. אמר לו העשיר: "ראשית קח לך את הפרעון חוב, נדבת לך העשרים רייניש, ונסע יחד לקאסוב ומה שיורה הרבי כן אעשה ככל אשר ישת עלי". כשהגיעו אל הרבי, חוה את דעתו אל הגביר בסכום עצום, אותו צוה להעניק אל העני הירוד, העשיר עשה במצת האהבת שלום, ומני אז חזרו שניהם להיות עשירים. (אבן שתיה עמ' נה)

זכה רבינו וספריו הקדושים נתקבלו כספרי יסוד לתורת החסידות. החיבור הראשון יושר דברי אמת הכולל שני קונטרסים, החיבור השני נקרא בשם דרך אמת. וניתוסף עליהם במדורה מאוחרת ליקוטים על תורה ונ"ך וליקוטים.

הרה"ק בעל דרכי תשובה זי"ע כתב בהסכמתו: חידושי תורה מהרה"ג הקדש איש אלקים עיר וקדיש מן שמיא מוהר"ר משולם פיייוויש זי"ע מזבזריזא, אשר כבר נתפרסם ספרו הקדוש דרך אמת, כשמו כן הוא, דרך אמת לעבודתו האיר בתורתו, תורת אמת היתה בפיהו ורבים השיב מעון, להורות הדרך ישכון אור מסילות בלבבם וכו', והנה כל מי שיראת ה' נוגע בלבבו קחו לכם ברכה את בתיכם, ודעו מה ה' אלקיך שואל מעמכם".

ספרו נתקבל ונתחנב מאד אצל גדולי דורות, וגם עודדו הרבה על לימודו, במיוחד היה הגה"ק ר' שמעון מזעליחוב הי"ד מעודד את תלמידיו ללמוד את הספר הקדוש. וכה מובא "ידוע בסה"ק דרך אמת להרה"ק מזבזריזא ז"ל, כל החפץ להציל נפשו מני שחת ילך וילמוד שם בעיון באמת". ובאותו קלח מובא: "עיקר העבודה שגילה הבעש"ט הק' זי"ע היה עבור נשמות

גבוהות, אמנם עבור סתם איש מישראל היא העבודה הכתובה בסה"ק דרך אמת ובספר התניא" ובאות ס"ט מובא, שהגאון ר' שמעון היה מרבה להזהיר ללמוד סה"ק דרך אמת, ושישנו ויחזרו על ספר זה כל ימי חייהם, כי בספר זה נתגלה אמת הכולל היסוד לכל הקדושה והעבודה.

השאייר אחריו ברכה
תולדותיו הקדושים כיוצא בו. מזווג ראשון: א. הרב הקדוש רבי אהרן משה. מזווג שני: ב. הרב

הקדוש רבי ברוך יצחק מזוניץ ג. והרב הקדוש אשר ר'בים מישראל לקחו תורה מפיו רבי שמשון מאוזיראן מחבר ספר "נזירות שמשון" שנדפס מסוגף לספר אביו.

[על גדלותו של רבי שמשון נוכל ללמוד באפס מעט ממה שמסופר אודותיו: פעם שבת בקהלה קדושה מעיזבו אצל הרב"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל מחבר ספר "אוהב ישראל" ז"ע, בהגיע עת סעודתא דמהימנותא פקד עליו להפתעת כל הנוכחים לעשות שולחנו בבית מלונו בשבת קודש ולהתנהג כמנהגו בביתו, ויהי לפלא כי לא נודע טעם הדבר. בסעודת שחרית של יום השבת קודש, כאשר הסב הרב"ק מאפטא על שולחו, פתח ואמר אל המסובין: "תדעו איזו טובה גדולה עשיתי להרב רבי שמשון שיחיה

מזלא טבא וגדיא יאה להרה"ח ר' נפתלי צבי הוכהייזר שליט"א
ולאביו החשוב הרב החסיד ר' שלמה חיים הוכהייזר שליט"א
לרגל נשואי בנו-נכדו הבה"ח המופלג בתו"ש מרדכי נ"ו
עב"ג הכלה החשובה תחי' בת הרה"ח ר' מנחם נחום מרדכי גרויז שליט"א
ולסבים החשובים הרב החסיד ר' מאיר דוב גרויז שליט"א
והרב החסיד ר' שלום נחמן הכהן טייכמאן שליט"א
יה"ר שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מכורכים
והתרו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורישיט"א
החתונה התקיים א"ה ביום ראשון פרשת מקץ כ"א כסלו תשפ"ה
באולמי "היכל מלכות" רח' שלמה המלך 18 בני ברק

מזבאריו במה שצויתו לישב על שולחנו לעצמו, כי בעולם העליון קרי כרוזא בחיל, כי היות ואחד מהדינים בבית הדין של מעלה המיר אי מי מזרעו בדור השלושה עשר את דתו רחמנא ליצלו, ולכן היה עליו לעזוב את מקומו, על כן יעלה אחד מהצדיקים מעולם הזה אל עולם העליון למלאות את מקומו. וישאלו לאמר: מי יעלה? אז אמר הרב הצדיק הקדוש מורנו הרב יחיאל מיכל מיאמפלי (המגיד מזולטשוב): הן יש בעולם בן הרה"ק רבי פייבוש הלוי מזבאריו ושמו רבי שמשון והוא ראוי לאותה אצטלא, עניתי ואמרתי על זה

לאמר: 'אמנם כן הוא, כי זה הרב רבי שמשון ראוי לישב על מקום הפקד בסנהדרין של מעלה, אולם עודנו דרוש הוא לחפץ טובת ישראל להיות בעולם הזה אתנו בחיים חיותו. לכן צויתו לשבת על שולחנו לנהל את עדתו ולעשות אך טוב לישראל.]

כשהגיע זמנו של רבינו להפטר מן העולם, אראלים ומצוקים אחזו בארון הקודש, ידידו אוהבו הרה"ק רבי זאב וואלף מטשארני-אוסטרהא היה נוכח אז צמוד וקרוב אליו, ביום כ' כסלו שנת תקנ"ה לפרט קטן נצחו אראלים את המצוקים, נשבה ארון הקודש ונסתלק רבינו לשמי רום, נטמן ומנוחתו כבוד בזבאריו.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מקורות: "יושר דברי אמת החדש" שע"י מכון תפארת הספר

כל המדבר בשעת התפלה גדול עונו מנשוא, ונכון להעמיד משגיחים בכל בית מדרש להזהיר את העם, ולגער במי שמדבר בשעת התפלה.
(שבט מוסר פרק יז)

לעילוי נשמת הגה"ח ר' יחיאל מיכל פארגעס ז"ל בן הרה"ח ר' לוי ז"ל נלב"ע כ' כסלו תשס"ו ולע"נ הרב החסיד ר' אלתר שמואל פארגעס ז"ל בן הרה"ח ר' לוי ז"ל הונצח ע"י בנו-חתנו הרה"ג ר' לוי פארגעס שליט"א

לעילוי נשמת הרב החסיד המפו' ר' אברהם לוי ז"ל בן הרב החסיד ר' דוד הלוי ז"ל נלב"ע כ"ה כסלו א' דחנוכה תשפ"ב הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמת הרה"ח ר' יעקב שלמה ז"ל בן הרה"ח ר' צבי הערש ז"ל נלב"ע כ"א כסלו תשס"ה תנצב"ה

"התחזקות יומית" דברי חיזוק והדרכה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במערכת איצרות בעלזא" שמעו ותחי נפשכם בארה"ק 02-3011614 בארה"ב 1605-3131771

לעילוי נשמת הרה"ג ר' יצחק דוד פריעדמאן ז"ל בן הרה"ח ר' חיים יחזקאל ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת רחל ע"ה בת הרה"ח ר' שלמה ז"ל	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת גיטל עלקא ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל נפטרה ב' אייר תשע"ח תנצב"ה	לעילוי נשמת הרה"ח ר' צבי אליהו שטרדאוס ז"ל בן הרה"ח ר' ליפא י"ט ז"ל נלב"ע י"ח טבת תשע"ד תנצב"ה	לעילוי נשמת הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל בן הרה"ח ר' דוד רובינשטיין ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת צפורה מרים ע"ה בת הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל תנצב"ה	לעילוי נשמת הרה"ח ר' דוד יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה
לעילוי נשמת הרב החסיד המפו' ר' פריץ שטרדאסבורג ז"ל בן הרה"ח ר' יחזקאל ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת יהודית ע"ה בת הבר' ר' יוסף ז"ל הונצח ע"י בנו תרניב הנכד הרה"ח ר' יוסף שטרדאסבורג שליט"א	לעילוי נשמת העסקן המפו' הרב החסיד ר' יואל בן ציון פרקש ז"ל בן הרב החסיד ר' צבי ז"ל נלב"ע ט' אדר תש"פ הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו תנצב"ה	לעילוי נשמת הרה"ח ר' יחיאל אויש ז"ל בן הרה"ח ר' בנימין זאב צבי ז"ל נלב"ע כ"ז אדר תשע"ג וזוגתו האשה החשובה מרת שפרה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף שאול ז"ל	לעילוי נשמת הרב החסיד המפו' ר' יצחק ווייס ז"ל בן הרה"ח ר' משה ז"ל נלב"ע ל' מרחשון תשפ"ג הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו	לעילוי נשמת הרב החסיד המפו' ר' מנחם שמואל חיים ז"ל בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל וזוג האשה החשובה מרת יוסף פריעדמאן ע"ה בת הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל הונצח ע"י המשפחה החשובה שיחיו
לעילוי נשמת הרה"ג ר' אברהם אליהו איינהורן ז"ל בן הרה"ח ר' שלמה יוסף הכהן ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת נחמה ע"ה בת הרה"ח ר' אליהו ז"ל הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת רבקה פיגלא איגל ע"ה ר' שמחה בונם בויס ז"ל הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו תנצב"ה	לעילוי נשמת הרה"ח ר' מנחם מנדל ז"ל בן הרה"ח ר' ישראל וועטנשטיין ז"ל נלב"ע כ"ז אדר תשע"ג הונצח ע"י בנו הרה"ג ר' אהרן אליהו וועטנשטיין שליט"א וזמ"ץ דקהילתנו תק' גבעת זאב	לעילוי נשמת הרה"ג ר' יהודה זיגלמן ז"ל בן הרה"ח ר' נחמן ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת אסתר ע"ה בת הרה"ח ר' משה יהודה ז"ל הונצח ע"י בנו הרה"ח ר' ישראל זיגלמן שליט"א	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת ברכה ע"ה בת הרב החסיד ר' מנשה זינגער ז"ל אשת שיבלחט"א הרב החסיד המפו' ר' משה ביגלאייזאן שליט"א נפטרה בשב"ק ה' תמוז תשפ"ג הונצח ע"י ביתו ותחיה החשובה שיחיו
לעילוי נשמת הרה"ח המפו' ר' מנחם אליעזר אסטרייכער ז"ל בן הרה"ח ר' יצחק שמעון ז"ל וזוגתו האשה החשובה מרת מלכה אסטרייכער ע"ה בת הרה"ח ר' יחזקאל שרגא ז"ל הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו	לעילוי נשמת הרה"ג ר' יהונתן בנימין קליין ז"ל בן הרה"ח ר' ישראל ז"ל נלב"ע ביום שב"ק ו' שבט תשפ"ב תנצב"ה	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת מלכה ע"ה בת שיבלחט"א הרה"ח ר' יהודה שליט"א נלב"ע ל' ניסן תשע"ו הונצח ע"י אביו הרה"ח ר' יהודה איינהורן שליט"א	לעילוי נשמת הרה"ח ר' ישכר דוב יעקובוביץ ז"ל בהג"צ אב"ד ווארקעט רבי שמעון יחזקאל זנוקיל ולע"נ הרה"ח ר' אליעזר צבי ז"ל בן הרה"ח ר' נתן בנימין ז"ל ולע"נ האשה החשובה מרת הענדל ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף מאיר ז"ל	לעילוי נשמת הרה"ג ר' פנחס מאיר גאנצפריד ז"ל בן הרב החסיד ר' אליעזר דוד ז"ל נלב"ע י"ד כסלו תשע"ד הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו